

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

- 1 Varatuomari Aarne Castrén 70-vuotias
- 2 Koneellista kuormausta metsässä ja nippuvarastoja järven jäällä
- 7 Generaattorin napapyörä paikoilleen
- 8 Työturvallisuuskokous Karkkilassa
- 10 Hallan norjalaisperinteitä
- 12 Yhtiöläisnaisten kerhotoimintaa
- 14 Kymi-yhtymän 18. hiihtomestaruuskilpailut
- 16 Sosionomi Keijo Jokiranta: Vaikutelmia Holmenkollenilta
- 16 Tehtaanlääkäri: Lihastreumasta
- 17 Viestinhiihto valaistulla ladulla Karkkilassa
- 18 Valkoisen Ruusun mitaleja
- 18 Pitkäaikaisesti palvelleita
- 19 Merkkipäiviä
- 24 Kuusaan Latu 10-vuotias

Kirjoitusten ja kuvien lainaaminen ilman lupaa kielletty

TOIMITUS: VASTAAVA TOIMITTAJA: VEIKKO TALVI - TOIMITUSSIHT.: HELI KYLLÖNEN - KIRJAPAINO: KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIP.

Koneellista kuormaamista autoon asennetulla hydraulisesti toimivalla puominosturilla, jolle on annettu sattuva nimi 'metsäelefantti'

Koneellistuminen ja rationalisointi ovat päivän puheenaihe myös metsätaloudessa. Autoilla ja traktoreilla koetetaan päästä mahdollisimman lähelle kantoa ja syvältä metsästä saattaa jo löytää tehokkaan koneen kuormaa tekemässä. Ajotieverkosto on kasvanut ja autokanta uudistunut. Uutta yhtiömme puunhankinnassa on siirtyminen kuoripäällisen puun nippu-uittoon.

Voikkaan vesivoimalaitoksen uuden koneiston asentaminen on edistynyt niin pitkälle, että lehtemme tämän numeron ilmestyessä koeajot ovat jo käynnissä. Generaattorin napapyörän siirtäminen paikoilleen, josta lehdessämme on selostus, oli asennustöiden juhlallinen 'kastetilaisuus'.

Lehtemme liitteenä jaetaan Kuusankosken tehtaiden palveluksessa oleville viime vuoden työturvallisuuskertomus. Högforsin tehtaan työturvallisuustoimintaa valaisee lehdessämme julkaistu artikkeli.

Hallan norjalaisperinteestä on vanhan polven muistissa vielä kaukaisia muistoja jäljellä. Norjan kansallismuseon edustaja Edvard Bull on käynyt tätä asiaa tutkimassa ja kirjoittanut

saamansa aineiston perusteella tutkielman 'Et norsk emigrantmiljø i Finland'. Selostamme tutkielmaa ja haastattelujen avulla olemme keränneet lisääkin norjalaismuistoja Hallasta.

Kuusankosken tehtaiden yhtiöläisnaisten toiminta on vuosi vuodelta tullut yhä elinvoimaisemmaksi. Pääatarkoituksena on kodinhoitoon liittyvän tiedouden kartuttaminen ja virkistykseen saaminen. Kerhotoiminta on vireätä ja omatoimisuus kukoistaa. Voimistelu- ja harrastusurheilukin kuuluvat ohjelmaan ja kerholaiset ovat retkeilleet laajalti kotimaassa, jopa käyneet Tukholmasakin.

Yhtymän hiihtomestaruuskilpailut pidettiin Karhulassa Jumalniemen maastossa Hallan järjestämänä. Mieskohtainen- ja joukkuevoitto menivät Voikkaalle. Karkkilassa pidettiin osastojen välinen viestikilpa iltapimeässä valaistulla ladulla. Voiton peri konttori.

Elinvoimainen Kuusaan Latu on täytännyt ensimmäisen vuosikymmenensä. Yhdistyksellä on kaunis retkeilymaja Jaalassa ja eräkämpä kaukana Lapissa.

Varatuomari Aarne Castrén **70-vuotias**

Kymin Osakeyhtiön hallituksen jäsen, varatuomari Aarne Robert Castrén täyttää ensi toukokuun 3 päivänä 70 vuotta.

Varatuomari Aarne Castrén on syntynyt Helsingissä. Hän tuli ylioppilaaksi Vanhasta Suomalaisesta Yhteiskoulusta ja sukunsa perinteitä jatkaen antautui lakimiesuralle. Hän suoritti ylemmän oikeustutkinnon v. 1915 ja sai varatuomarin arvon v. 1918. Vuonna 1916 hän tuli isänsä senaattori Kaarlo Castrénin perustaman lakiasiaintoimiston osakkaaksi ja harjoitti asianajajan ammattia tämän toimiston omistajana kolmen vuosikymmenen ajan. Häntä on käytetty paljon erityisesti teollisuuden ja liike-elämän juristina. Niinpä hän toimi pitkän aikaa Kymin Osakeyhtiöön myöhemmin sulautuneiden Oy. Läskelä Ab:n ja Leppäkos-

ken Tehtaat Oy:n lainopillisena neuvonantajana ja asiamiehenä sekä Kymin Osakeyhtiön lainopillisena asiamiehenä Helsingissä. Vuodesta 1948 hän on kuulunut yhtiömme hallitukseen, jossa hänen lainopillinen kokeneisuu- tensa ja perehtyneisyytensä liike-elämään on koitunut yhtiömme hyväksi.

Varatuomari Castrén on myös useiden muiden huomattavien liikeyritysten johdossa, mm. Sanoma Oy:n ja Oy Atlas Copco Ab:n hallitusten puheenjohtaja, Wärtsilä-yhtymä Oy:n, Ab Julius Tallberg Oy:n, Oy Aluma Ab:n, Oy L. M. Ericson Ab:n ja Helsingin Panttilainakonttori Oy:n hallitusten ja Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvoston jäsen. Vuosina 1946—1948 varatuomari Castrén toimi Helsingin Osakepankin pääjohtajana.

Puun jalostaminen arvokkaiksi tuotteiksi on meille yhtiöläisille varsin tuttua. Jokainen meistä on tavalla tai toisella mukana edesauttamassa tätä kansantaloutemme kannalta elintärkeätä prosessia. Lienee kuitenkin niin, että useimmat meistä tietävät enemmän tehtaista ja tuosta puun läpikäymästä muodonmuutoksesta kuin itse puusta, sen hankinnasta ja kuljetuksesta. Pidetään luonnostaan selvänä, että tehtaot saavat tarvitsemansa raakapuun. Sulan veden aikana sitä tulee uittamalla ja kaikkina vuodenaikoina jatkuvana virtana niin rautateitse kuin suurina autokuormina.

Ja hyvä on, että tehtaot saavat puunsa kuin 'Manu illallisensa'. Muutoin nousisikin toisenlainen 'prosessi' ja kyllä metsämiehet saisivat kuulla kunniansa. Sitä enemmän on aihetta muistaa heitä silloin, kun hoitavat työnsä, jonka tuloksista tehtaiden toiminta niin ratkaisevasti riippuu, esimerkillisen täsmällisesti.

Heti alkuun on todettava, ettei puun kulku tehtaalle ole mikään yksinkertainen tehtävä, vaikka se 'puusta katsoen' saattaa siltä näyttääkin. Monta estettä on voitettava,

Koneellista kuormausta metsässä ja nippuvarastoja järven jäällä

Näin koneellisesti tapahtuu puutavarakuorman tekeminen hydraulisella, puolitelaketjuilla varustetulla haarukkatrukkikuormaajalla

Kuormaaja kahmaisee kouraansa monta puuta kerrallaan ja kykenee liikkumaan syvässä hangessa ja ahtaissa paikoissa

ennen kuin raskas ja tilaa ottava puu on määrän päässä. Ja tietenkin tämän kaiken on tapahduttava niin, että kustannukset pysyvät kurissa. Muutoinhan ei koko puuhasta tulisi mitään.

Jatkuva koneellistuminen ja rationalisointi ovat iskusanoja kaikes-

sa teollisessa toiminnassa ja sama sävel soi metsämiestenkin korvissa. Kiihkeä nykyaika on voitokkaasti tunkeutunut syvälle metsään. Moottorisaha räväyttää pikasarjansa ja suurikin tukki kaatuu muutamassa hetkessä. Pitkiä ajoteitä on raivattu metsiin ja pakkaset tekevät huonopohjaisienkin uran auton ja traktorin kestäväksi. Järvenselkien yli johtavat ajotiet vahvistetaan jäädyttämällä ja monenlaisin neuvokain keinoin päästään moottoripeillä parhaassa tapauksessa kannon tuntumaan saakka. Metsätöissä ja puun kuljetuksessa on tapahtunut

vallankumous, joka yhä näyttää jatkuvan.

Tästä saimme omakohtaisia kokemuksia retkeillessämme eräänä maaliskuun päivänä Valkealassa, Savitaipaleella ja Jaalassa aluemetsänhoitaja Sten Furuhjelm in opastuksella. Tarkoituksemme oli paikan päällä nähdä, mitä uutta autokuljetuksissa oli tapahtunut.

Jo mutkikasta maantietä Pohjois-Valkealaa kohti ajaessamme pääsimme kiinni aiheeseemme. Monta komeata kuorma-autoa valtavine lasteineen tuli meitä vastaan. Kirkkaat muotivärit — punainen, sininen, keltainen, vihreä — kertoivat, että autokanta oli varsin uutta. Viime aikoina puutavaran kuljetusautot ovatkin läpikäyneet voimakkaan nuorennuksen. Autoilijat ovat ostaneet entistä suurempia ja voimakkaampia autoja, tunnettuja ulkomaisista, mutta myös kotimaisista automerkkeistä.

Poikkesimme hyvin auratulle kylätielle ja sitä muutaman kilometrin ajettuumme kapeammalle metsätielle. Myös se oli huolellisesti aurattu ja autot kykenivät tällä tiellä sivuuttamaankin toisensa, vaikka se ensin näytti meistä mahdollottomalta. Saimme jo esimakua

siitä, ettei näiltä puun ajajilta mene sormi suuhun ensimmäisen vastuksen ilmaantuessa. Päivän mittaan tulimme siihen tulokseen, että he muodostavat autoilijoiden keskuudessa aivan oman erikoisen ammattikuntansa. He pystyvät kääntämään suuren ajokkinsa uskomattoman ahtaassa tilassa ja neuvokkuutensa sekä hyvien välineidensä ansiosta he eivät ylipäänsä näy jäävän pulaan pahimmassakaan pälkähässä. He ovat tottuneet työskentelemään metsässä, heidän ranteisaan on ruista, ja kiireisinä aikoina heidän autonsa on ajossa öisin-

Tällainen näkymä puutavarapirssissä on vakuuttava osoitus metsätöiden ja -ajojen koneellistumisesta

Kuljettaja Timo Nurminen haarukkuormaajan oviaukossa, vas. puutavaran ajaja Arvo Vanhalakka kuormaa tekemässä

kin. Näille puutavaran ajajille on myös yhteistä kiintymys autoihinsa ja kaikenlaisiin koneisiin, jotka jouduttavat ja edistävät heidän työtään. He ovat yrittäjiä sekä sanan varsinaisessa merkityksessä

Aluemetsänhoitaja Sten Furuhjelm ja ajoja valvova Matti Tohka Valkealan Metsä-Rämän ajotien varrella työasioista keskustelemassa

että myös hengeltään. Heidän tärkein pääomansa on ammattitaito, ututteruus ja rohkeus. He hankkivat auton ja koko perhe antautuu tavallisesti mukaan tähän yrityk-

Valkealalainen Niilo Rämä on hankkinut autoonsa 'metsäelefantin' ja ohjailee parhaillaan 'kärjän' liikkeitä ohjaamon oven viereen asennetuilla nappulapaisilla vivuilla

Alla metsäelefantti kuormaamassa autoa

Alinna puutavaran kuormausta mekaanisen puominosturin avulla

seen. Kiireisenä aikana he saattavat tarvita lisäväkeäkin, jota saadaan tavallisesti kotikylästä.

Metsätien varrella oli useita puutavaravarastoja eli 'puutavarapirs-

sejä', kuten metsämiehet niitä nimitivät. Hevos- ja traktoripelillä puut oli koottu niihin odottamaan autokuljetusta. Matkamme jatku: kuitenkin edelleen tien loppupäähän saakka, josta tämän pistotien kaukokuljetus oli aloitettu.

Perillä saimme nähdä havainnollisen oppitunnin koneellisesta kuormaamisesta aivan uudenaikaisin menetelmin. Yli neljä metristen puiden nostaminen auton lavalle tapahtui hydraulisen haarukkuormaajan avulla. Tämä erikoisen näköinen kone oli varustettu puolitelaketjuilla, joiden avulla se kykeni ketterästi liikkumaan ja kääntymään ahtaissakin paikoissa. Se raivasi tien lumihankeen ja näytti olevan kuin kotonaan täällä syvässä korvessa. Koneen valtti oli kuitenkin vahvoja leukaperiä muistuttava haarukka, jonka se työnsi kita avoinna lumiseen, jäiseen pinoon. Sitten leuat loksahdivat kiinni ja hydraulisin laittein varustettu aisapari nosti taakan kevyesti yläilmoihin. Tällä tavoin kuormaaja kuljetti taakan toisensa perään auton ääreen ja nosti kuorman päälle, jossa ajomies apulaisensa kanssa piti huolta siitä, että puut tulivat hyvään järjestykseen. Kuorma kasvoi nopeasti ja hyvissä olosuhteissa kuorma oli valmis neljännestantunnissa. Yksinkertaisen puominosturinkanssa kuorman tekoon kuluu puolestatoista kahteen tuntiin, joten tämä uusi kone nopeuttaa kuormausta moninkertaisesti. Niinpä pirssissä olikin aikamoinen vilske.

Kuormaaja piti huolta kahdeksan auton lastaamisesta ja kun ajomatkaa edestakaisin kertyi kuutisenkymmentä kilometriä, vallitsi täystyöllisyys ja myös ilmeinen tyytyväisyys tämän työryhmän keskuudessa.

Haarukkuormaajan oli hankkinut Seppo Askola, jolla jo ennes-

Koneet eivät ole kokonaan kyyenneet syrjäyttämään hevosta, vaan lähiajoissa hevonen on edelleen paras metsämiehen apulainen

tään on kokemusta kaivin- ja kuljetuskoneiden käytössä. Kuormaaja on kaikin puolin vastannut odotuksia ja on varmaankin kannustavana esimerkkinä muille tämän alan yrittäjille.

Olimme nähneet viimeisimmän uutuuden, joka on myös sikäli uusia uria aukova, että kuormaaja on erillinen koneyksikkö. Autoihin asennettuja kuormauslaitteita on ollut käytössä jo pitkän aikaa. Ylipäänsä pitkää puutavaraa ajavissa autoissa on mekaaninen puominosturi, jolla auton moottoria voimallakäyttäen hinataan tukki tai muutama pitkä paperipuu kerrallaan kuorman päälle. Tällainenkin yksinkertainen laite edistää ja keventää kuormaamista. Pyrkimyk-

senähän on juuri kuormauksen jouduttaminen, jotta auto ennättäisi tehdä matkaa enemmän, ja samalla tämän miehistä voimaa ja kestävyyttä vaativan työn keventäminen.

Mekaanista puominosturiakin on kehitetty edelleen. Puomiin on sovellettu hydrauliiikkaa ja pää on varustettu kahmaimella. Näimme

Äskettäin hän tilasi siihen toisen kouran, joka soveltuu pitkän puun nostamiseen vielä paremmin kuin nyt käytössä ollut varsinaisesti pinotavaran lastaukseen suunniteltu. Tämänkin kouran avulla kuorma syntyy 20—30 minuutissa. Ajokkina Rämällä on Vanaja, 4-vetoinen teliauto, joten hyvät ovat miehellä pe-

Päivän kuluessa olimme nähneet kymmeniä puutavara-autoja. Useimmat niistä olivat 2-akselisia puoliperävaunulla varustettuja. Nämä puoliperävaunut ovat tavallisesti omatekoisia, kyläseppien, pienten korjaamoiden tai autoilijoiden itsensä valmistamia. Tyhjänä ajettaessa puoliperävaunu irrotetaan ja kiinnitetään auton perään siten, etteivät pyörät kosketa maata. Näin säästetään kumien kulumista. Puutavarapirssistä varsinaiselle maantielle raskaan kuorman kanssa ajettaessa kiinnitetään takapyöriin kettingit, jotta auto purisi paremmin tien pintaan kiinni ja olisi helpommin hallittavissa.

Viime aikoina on selvästi havaittavissa siirtymistä teliautoihin, joissa puoliperävaunu kuuluu kiintoakselin välityksellä osana varsinaiseen autoon. Tämäkin pyöräpari voidaan kohottaa irti maasta ajettaessa ilman kuormaa. Suuntaus näyttää vievän yhä suurempien autojen käyttöön ja metsäosastomme

Komea tukkikuorma saapumassa erääseen Pohjois-Valkealan puutavarapirssiin

tällaisenkin laitteen, kaiken lisäksi erittäin pitkälle kehitetyn hienon nosturin, jolle on annettu osuva nimi 'metsäelefanti'. Nivelikkään puomin päässä on avautuva ja sulkeutuva koura ja koko laite on taipuisa kuin norsun kärsä. Laitteella, jota auton moottori käyttää, on myös voimaa kuin elefantilla ikään ja näin puut nousevat kevyesti tienvarsipinoista kuormaan. Kärsä kykenee kurkotamaan neljän metrin päähän. Koneistoa ohjataan auton ohjaamon oven viereen asennetuista viidestä nappulapäisestä vivusta, joiden avulla saadaan syntymään kymmenen erisuuntaista liikettä.

"Kaksi viikkoa meni tämän elefantin taltuttamiseen", kertoi sen omistaja, autonkuljettaja Niilo Rämä. Hän on omistanut elefanttinsa jo seitsemän kuukautta ja hänellä on siitä pelkkää hyvää sanottavaa.

lit. 15 vuotta hän on ajanut puutavaraa ja joutunut kokemaan tämän työn hyvät ja huonot puolet. "Aikaisemmin tässä työssä kuormaa tehtäessä pakkasi hiki lentämään pakkasellakin, mutta nyt tahtoo vilu yllättää, kun tuo elefanti tekee työt", tuumi Valkealan Metsä-Rämän kylästä kotoisin oleva autoilija Niilo Rämä.

Kuorman niputtaminen käynnissä Jaalan Pyhäjärven jäällä

Laanimies Teuvo Lempinen merkitsee nipun kupeeseen nippua koskevat asiatiedot

Yhtiön metsäosaston perävaunullinen kuorma-auto ajamassa nippuja Keljonlahden jäälle lähellä Jyväskylää

Nipun kaataminen jäälle tapahtuu muutamassa hetkessä

työmailla on ajossa jo kokoperävaunullisiakin kuorma-autoja, joiden alla pyörii 18 rengasta.

Päivän mittaan olemme tehneet toisenkin aikaisemmasta kokemuksestamme poikkeavan huomion. Tämä yhtiön metsäosaston ajossa olevat autot kuormasivat pelkästään

Nippujen varastoiminen jäälle edellyttää jään vahvistamista jäädytyspumppujen avulla

440 cm:n pituista kuoripäällistä kuusipuuta. Onhan 'mustaa puuta' jo jonkin aikaa kuljetettu Kymin puuhiomoon, mutta nyt sitä ajettiin sellaisia määriä, ettei Kymin puuhiomo olisi sitä kyennyt lähimainkaan nielemään.

Asia sai selvityksensä metsäretkemme viimeisessä kohteessa. Metsänhoitaja Furuhjelm vei meidät Jaalaan Pyhäjärven rantaan, jossa yhdellä silmäyksellä kävi selville tämän kuoripäällisen puun salaisuus. Järven jäällä oli valtava nippuvarasto ja jatkuvana virtana autot sitä edelleen kasvattivat. Maaliskuun puoliväliin mennessä siihen oli ennätetty ajaa jo 1500 nippua. Kun niiden koko vaihteli 15:sta 20:een kuutioon, oli siinä puuta kerrakseen. Oli myös painoa, sillä suurimpien nippujen väitettiin pai-

navan 15 tonnia. Silti jää kesti, sillä jään paksuutta oli keinotekoisesti jäädyttämällä kasvatettu. Rannalla oleva ohjetaulu ilmoitti jään paksuuden olevankin 95 cm. Autotie purkauspaikalle oli viitotettu ja kuorman kaataminen tapahtui tarkoin 'laanimiehen' antamien määräysten mukaisesti.

Alkukesästä tulemme seuraamaan näiden nippujen uittamista Voikkaalle, siirtämistä nippunosturin avulla kosken alapuolelle ja puiden joutumista Voikkaan puuhiomon uuden kuorimon käsiteltäviksi. Jos on metsässä ja uittoteiden varsilla uusia laitteita ja menetelmiä käytössä, niin uudet tulevat olemaan pelit nippujen määränpäässäkin.

Pyhäjärven jäällä on nippu poikineen odottamassa kevään tuloa ja uittoa Voikkaalle

Generaattorin napapyörä paikoilleen

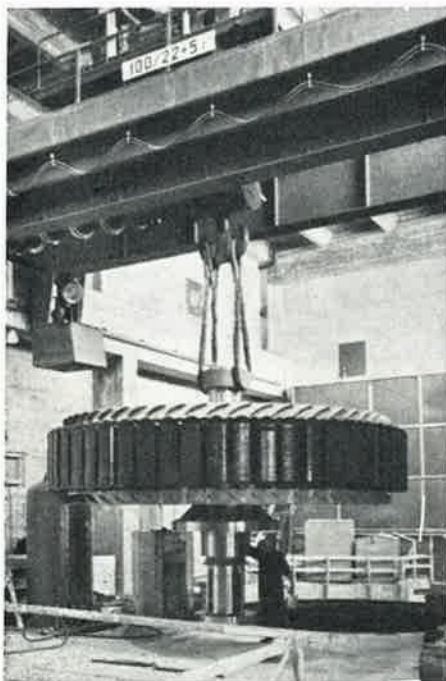
Helmikuun 15 päivänä saavutettiin Voikkaan vesivoimalaitoksen uuden koneiston asennuksessa tärkeä välitavoite. 80 tonnin painoinen generaattorin napapyörä siirrettiin staattorin sisään sille paikalle, jossa se tulee suorittamaan tärkeitä tehtäviään energian ke-

niikan aikaansaannos, halkaisijaltaan viiden ja puolen metrin suuruinen pyörä, jonka läpi kulki vahva akseli. Sähkämiehet kertoivat pyörässä olevan 56 napaa ja akselin olevan kellosepän työhön verrattavaa tarkkuustyötä.

Ennen napapyörän sijoittamista staattorin sisään pidettiin 'hengähdystauko'. Eräs asentajista suoritti akselissa olevan laakerin liukulevyn voitelemisen öljyllä. Tämän hän teki korkeimman omakätisesti, toisin sanoen kaasi öljyastiasta

Sitten napapyörä siirrettiin staattorin yläpuolelle, minkä jälkeen miesten huomio kiintyi staattoriin. Suojukset poistettiin ja muut viimeistelyt suoritettiin ja niin alkoi napapyörän laskeminen ja 'rihtäminen' oikealle paikalleen. Siinä tarvittiin jälleen millimetrin tarkkuutta, mutta hyvinpä näkyi osuvan kohdalleen. Napapyörän ja tur-

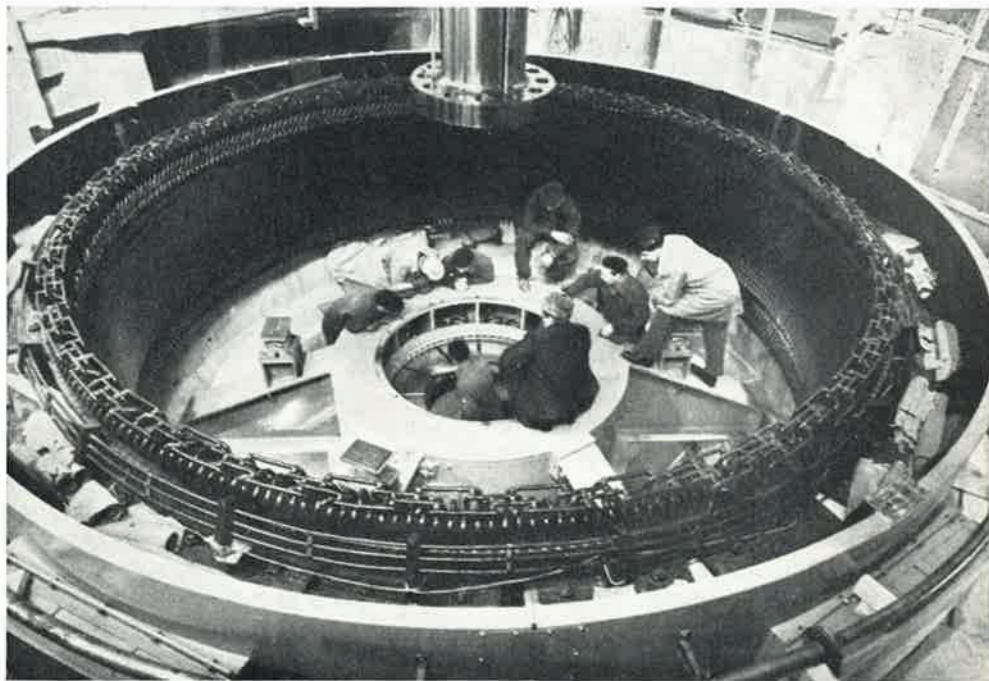
Staattorin keskellä olevan laakerin suojuksia poistetaan napapyörän akselin näkyessä kuvan yläosassa

Siltanosturin koukussa riippuva juhllainen napapyörä on nostettu asennusaukon läpi konesaliin

hittäjänä. Strömberg Oy:n asentajaryhmä oli työnjohtaja Linnankosken johdolla koonnut ja asentanut napapyörän uuden koneaseman pohjakerroksessa. Sieltä se konehallin lattiassa olevan suuren asennusaukon kautta nostettiin ylös konesaliin ja siirrettiin paikoilleen. Tämä tapahtui uuden Wärtsilä-yhtymän toimittaman siltanosturin avulla, jonka nostokyky on 100 tonnia.

Koska siltanosturin koukussa riippui taakka, joka lähenteli maksimirajaa, suoritettiin nosto tietoen hitaasti ja suurta huolellisuutta noudattaen. Tapauksessa oli suorastaan juhlavuuden tuntua. Aukosta kohosi ilmoille taidokas tek-

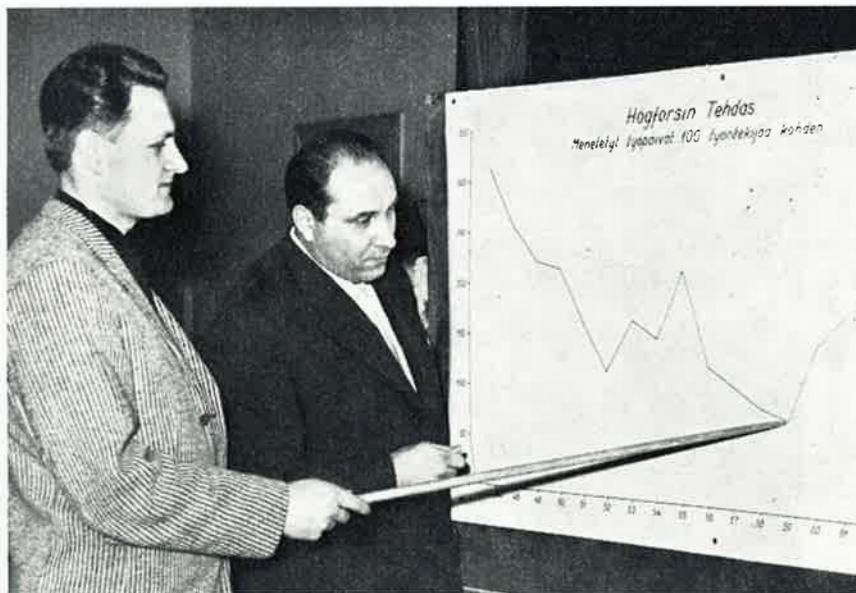
kouraansa norjaa öljyä ja hankasi kämmenellään tasaisen öljykerroksen levyn pinnalle. Se oli kuin kastetilaisuus ja juhlan kunniaksi asennusryhmä paikallisine apulaisineen asettui napapyörän eteen valokuvaukselta varten.

piinin akselien päät tulivat vastakain, eivät kuitenkaan vielä aivan kiinni toisiinsa. Yhdistäminen suoritettiin muutama päivä myöhemmin siten, että turpiinin juoksupyörää nostettiin akselien päitä pulteilla yhteen liitettäessä.

Tyytyväinen asentajaryhmä napapyörä taustanaan

Työturvallisuuskokous Karkkilassa

Tiistaina tammikuun 30 päivänä järjestettiin Högforsin Tehtaan seuralalossa tehtaan työturvallisuusasioita käsittelevä tilaisuus, johon oli kutsuttu kaikkien työturvallisuustoimikuntien jäsenet sekä osastoinjohtajat ja työnjohto.

Tilaisuuden avasi valimon toimikunnan puheenjohtaja dipl. ins. E. Autere. Puheessaan hän kiitti aktiivisen toimintansa jättäviä toimikunnan jäseniä, joiden kaksivuotinen toimikausi turvallisuustoimikunnan jäsenenä päättyi, heidän suorittamastaan työstä. Samalla hän toivoi, että he edelleenkin toimisivat osastoillaan varsinkin uusien työntekijöiden opastajina ja neuvojin työturvallisuusasioissa.

Sosiaalipäällikkö Erkki Mattsson esitti tehtaan tapaturmatilaston vuodelta 1961. Puhuja totesi, että tapaturmakäyrä oli osoittanut nousua edelliseen vuoteen verrattuna. Kaikkiaan oli sattunut 302 tapaturmaa ja niistä oli aiheutunut 1 880 menetettyä työpäivää. 100 työntekijää kohden menetettiin näin ollen 171 työpäivää. Puhuja ei pitänyt tilannetta kuitenkaan vielä hälyttävänä. Kaikki keinot ja mahdollisuudet on kuitenkin käytettävä tapaturmien torjumiseksi. Se että tapa-

turmia on sattunut edellistä vuotta enemmän, johtuu siitä, että tehtaalle on otettu runsaasti uutta kokeamatonta työvoimaa. He ovat tapaturmille alttiimpia kuin vanhat kokeneet työntekijät. Samoin kiire ja ripeä työtahti ovat osaltaan voineet vaikuttaa tilaston huononemiseen.

Tilaisuudessa esitelmöi Teollisuus-Tapaturman tarkastaja ins. T. Rundberg mainiten seuraavaa:

"Luultavasti kaikki tapaturmat olisi estettävissä, jos voitaisiin varmasti ennakolta tietää, missä ja milloin tapaturma kulloinkin tulee sattumaan. Kun tällaista ennustajaa ei ole olemassa, joudutaan jättäytymään tulevien tapahtumien armoille ja yritetään uskoa, että ei kai se tapaturma juuri minun kohdalleni satu.

Tarkemmin ajatellen ei tapaturman tulemisesta kuitenkaan aina olla aivan tietämättömiä. Se voidaan monessa tapauksessa aavistaa, vaikka täsmällistä ajankohtaa ei tiedetä. Puutteellisesti suojatut työkonet, särkyneet sähkölaitteet, vaaralliset ja joskus uhkarohkeat työtavat työpaikoilla sekä aikaisemmat kokemukset ovat omiaan herättämään ajatuksia tulevasta ta-

paturmista. Kysymykseksi jää vain, sattuuko tuo aavisteltu tapaturma tänään, ensi viikolla tai vasta viiden vuoden kuluttua. Kun sitten tapaturma on sattunut, kuulee usein sanottavan: 'Enkö minä jo tuota arvannut' tai 'Olihan häntä jo varotettu'.

Työpaikkoja ja työtapoja seuraamalla huomataan myös, miten aavistettu tapaturma voitaisiin parhaiten estää. Suojalaitteilla, työmenetelmän muutoksilla, varoitustauluilla, työohjeilla, opetuksella, neuvonnalla ja valvonnalla voidaan aavistetun tapaturman todennäköisyys pienentää useissa tapauksissa olemattomiin. Näitä mahdollisuuksia olisi siten käytettävä hyväksi laajassa mitassa.

Riittävän suurta tapaturma-aineistoa tutkimalla voidaan tämän tästä osoittaa, miten joku sinänsä

Turvallisuustarkastaja Kalevi Aavakangas (vas.) ja sosiaalipäällikkö Erkki Mattsson tarkastelevat tehtaan 'turvallisuuksikäyrää'

Dipl. ins. E. Autere puhumassa työturvallisuuskokouksessa

vaatimaton suojalaitte olisi voinut estää vaikean tapaturman. Eräissä ulkolaisissa teollisuuslaitoksissa veloitettiin työnjohtajat käyttämään työajastaan päivittäin 15 minuuttia työturvallisuuden opettamiseen alaisilleen. Täten alaiset tulivat vuoden aikana kuulleeeksi 70 tuntia pitkän työturvallisuusesitelmän juuri niistä aiheista, jotka olivat ajankohtaisia heidän työpaikoillaan. Tämän todettiin huomattavasti vähentäneen työtapaturmien määrää.

Lainsäädäntömme asettaa sekä työnantajalle että työntekijälle koko joukon tapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä tai niiden seurausten lieventämistä tarkoittavia velvoituksia ja vaatimuksia. Kuitenkin on havaittu, ettei yksinomaan lakien olemassaolo ja niiden noudattaminen riitä takaamaan työturvallisuuden kehittymistä ja edistymistä jatkuvasti kehityksenalaisen elävän elämän rinnalla.

koko henkilöstön keskuuteen. 2) Työnjohtajilla on tässä sanottavana ratkaiseva sanansa ja heidän osuut- taan on turvallisuustyössä korostet- tava. 3) Ehkäisevä teknillinen tur- vallisuustyö on viety niin pitkälle kuin se on ollut mahdollista. Nyt on kiinnitettävä huomio uusien työntekijöiden opastamiseen ja oh- jaamiseen.

Seuraavana haastateltavana on konepajan työnjohtaja, joka muo-

poikkeuksetta jokainen työntekijä työskentelemään pyörivien koneit- ten läheisyydessä. Näin ollen pidän tärkeimpänä, että osastollani koh- distetaan jatkuvasti turvallisuus- työn painopiste suojalaitteiden ra- kentamiseen ja parantamiseen. Va- rovaisuuden tehostamista on tero- tettava työntekijöille.

Haastateltavat toivat esille tär- keitä näkökohtia turvallisuustyöstä. Jos suorittaisimme täällä Högforsin

Työturvallisuutta ei myöskään voida perustaa yksinomaan työnan- tajan määräämien toimenpiteiden ja teknillisten tarkastusten varaan. Tehtäisiin on perustettu turvalli- suustoimikuntia, jotta saataisiin sel- ville työntekijäin kaikki toivomuk- set turvallisuusasioissa. On myös tehtaita, jotka ovat antaneet tur- vallisuustyön sitä varten nimitetyn työturvallisuushenkilön työkentäk- si useinkin turvallisuustoimikuntien ohella.

Turvallisuustoimikuntien jäsenten haastattelutilaisuuksissa on asiaa puitu useissa portaissa. Eräissä teh- taassa on sosiaalipäällikkö suorit- tanut tällaisia haastatteluja esittäen haastateltaville useita kysymyksiä, joista tässä kolme:

1) Mikä on tärkeintä turvallisuus- työssä?

2) Miten turvallisuusmääräysten noudattamista voisi edelleen tehos- taa?

3) Mihin oman osastonne turval- lisuustoimikunnan työn painopis- teen mielestänne tulisi kohdistua?

Yli-insinööri, turvallisuustoimi- kunnan puheenjohtaja vastaa näin: 1) Että luodaan oikea henki turval- lisuustyötä kohtaan tehdaslaitoksen

vailee vastauksen näin: 1) Työn- tekijäin suojeleminen tapatur- milta ja ammattitaudeilta. 2) Jatku- valla neuvonnalla, työntekijöitä kiinnostavilla tarkastuksilla, joissa näkyisi johdon ja toimihenkilöiden innokas toimintaosuus. 3) Nuorten ja uusien työntekijöiden perusteel- liseen ohjaukseen, jotta nämä teki- sivät työnsä ja toimintansa turval- liseksi määräyksiä noudattaen.

Työntekijöitä haastatteleamalla on saatu paljon arvokkaita tietoja tur- vallisuusasiassa. Eräs työntekijä vastaa näin esitettyihin kysymy- siin: 1) Turvallisuustyössä pidän tärkeimpänä sitä, että pyritään poistamaan jokaisen työntekijän toimialueelta tapaturmavaarat mah- dollisimman vähäisiksi suojalaittein, varoitustauluin, 'varo vaaraa'-kuvin ym. käytettävissä olevin keinoin ja turvallisuustyön yhteydessä saate- taan jokainen työntekijä ymmärtä- mään turvallisuustyön tärkeys. 2) Turvallisuusmääräysten noudatta- mista nähdäkseni voitaisiin tehos- taa parhaiten järjestämällä propa- gandatilaisuuksia, joita jokaisella työntekijällä olisi mahdollisuus päästä kuulemaan. 3) Osastolla, jolla työskentelen, joutuu melkein

Turvallisuuskokouksen tarkkaavaisia osanottajia

Tehtaalla työturvallisuushaastatte- luja äskeisten kysymysten pohjalla, olisivat vastaukset todennäköisesti samansuuntaiset kuin edellä mai- nitut. Voimme myös todeta, että Högforsin Tehtaalla tehdään järjes- telmällistä ja tuloksia tuottavaa turvallisuustyötä, jossa ovat muka- na työnjohto, työntekijät turvalli- suustoimikuntien jäseninä ja teh- taan lääkintähenkilökunta sekä so- siaalinen johto.

Kun nyt työturvallisuustoimikun- tien jäsenet osittain vaihtuvat, ha- luaisin lämpimästi kiittää eroavia jäseniä osuudestaan turvallisuus- työssä ja toivon, että he jatkuvasti noudattaisivat työssään toimikun- nissa opittua. Olkoot uudet jäsenet tervetulleita jatkamaan jo perin- teellistä turvallisuustyötä Högforsin Tehtaalla, jossa päämääränä on ih- misten suojaaminen tapaturmilta sekä turvallisen työskentelyn luo- minen itsellemme ja kanssaihmi- sille."

Tilaisuus päättyi seuratalon ra- vintolassa pidettyyn kahvitarjoi- luun.

Hallan norjalaisperinteitä

Kotkaan muutti eri yhteyksissä vuosien 1872 ja 1913 välillä vähintään parisen sataa norjalaista sahatyömiestä. Useat toivat perheensä mukanaan tai omaiset tulivat perästä uuteen kotimaahansa. Tämä siirtyminen kuului eräänä piirteenä 1800-luvun suureen muuttoliikkeeseen, joka ei rajoittunut siirtolaisuuteen Euroopasta Amerikkaan, vaan samanaikaisesti tapahtui laajassa mitassa muuttoliikettä Euroopan maiden välillä. Italialaisia muutti Ranskaan ja Sveitsiin, puolalaisia Saksaan ja norjalaisia, ei vain preeriavaltioihin tai Brooklyn Amerikkaan, vaan myös Suomeen Kotkaan ja sen lähistölle.

Ensimmäisten norjalaisten saapuessa Kotkaan se ei ollut vielä edes kaupunkipahainenkaan. Vakinainen asukasmäärä nousi tuhatteen. Sen sijaan sahateollisuuden ensimmäisinä vuosina oleili paikkakunnalla sesonkiaikoina työntekijöitä jo useita tuhansia.

Säilyttivätkö norjalaiset kansalliset piirteensä ja miten he suhtautuivat uuteen kotimaahansa ja suomalaisiin? Näihin mielenkiintoisiin kysymyksiin ei juuri kirjallisuudesta saa vastausta. Tämä asia on kuitenkin askarruttanut Norjan kansantieteilijöitä ja Norjan Kansallismuseon edustajana Edvard Bull kävi elokuussa 1954 Kotkassa ja Hallassa haastattelemassa norjalaisten jälkeläisiä. Myöhemmin hän vielä kirjeenvaihdon avulla täydensi tietoaan ja julkaisi v. 1961 kansantieteellisessä sarjassa 'By og Bygd' tutkielman 'Et norsk emigrantmiljø i Finland'.

Kirjoittaja on saanut haastateltaviltaan varsin vähän tietoja niistä syistä, jotka saivat ensimmäiset norjalaiset lähtemään itään kohti tuntemattomia seutuja ja kohtaloita. Haastateltavien joukossa oli vain yksi, joka kolmen vuoden ikäisenä v. 1874 oli mukana tällaisella suurella muuttomatalla. Eikä hänkään muistanut tapauksesta muuta kuin että hänen pallonsa putosi mereen. Eräät ovat kuulleet vanhempiensa kertovan tulostaan Suomeen. Junalla matkustettiin Tukholmaan, sieltä laivalla Suomeen, sitten junalla Utin asemalle ja loppumatka hevo-

sella. Eräät saapuivat Kotkaan myös meritse.

Työmahdollisuuksista ei Norjassa tuolloin voinut olla puutetta, sillä elihän Norjakin 1870-luvun alkupuoliskolla kuumeista noususuhdanteen aikaa. Ja Suomeen muuttaneet olivat taitavaa ja kelpollista sahalan työväkeä, joille olisi Norjassakin työtä riittänyt.

Perimätieto kertoo, että ensimmäinen vaikutelma Kotkasta oli norjalaisille suorastaan järkytyksen kaltainen. Ei ollut juuri muuta kuin "metsää ja kiviä". Syksyllä 1872 Amazone-laivalla Kotkaan tulleet — näin kertoi kuulemma laivan perämies — puhkesivat itkuun nähdessään uuden kotipaikkansa. Erään haastateltavan isä oli matkustanut etukäteen Hallaan ja kun vaimo tuli perässä ja näki paikan synkeyden, itki hän kaksi päivää ja yötä peräkkäin ja sanoi miehelleen: "Miksi sinä pyysit minua tulemaan tänne? Sinun olisi pitänyt tulla takaisin."

Jos nämä lohduttomat ensivaikutelmat olisivat jääneet pysyviksi, olisivat norjalaiset varmaan pian muuttaneet takaisin. Kymijoen itäisen suiston sahateollisuuden alkuvuosia muistellaan kuitenkin suurena loistokautena. "Se oli oikeata Amerikan-aikaa, mitä ansiotuloihin tulee." Hallassakin ansaittiin niin hyvin, että saha pysäytettiin silloin tällöin ryyppäämisen takia. Sahan portilla oli oluen myyntipaikka, jossa varsinkin norjalaiset kävivät ahkeraan. Vaikka oluen myynti siirrettiinkin myöhemmin toiseen saareen, ei se asiaa parantanut, sillä norjalaiset soutivat sinne ja sahan oli nyt seisottava entistä kauemmin. Eräs haastateltava kertoo: "Isäni, joka oli työnjohtaja, lähetettiin keran olutsaarelta hakemaan miehiä takaisin töihin, mutta kun hänellekin tarjottiin olutta, jäi hän haku- matkalleen."

1870-luvun lopulla markkinat äkkiä huononivat ja sen seurauksena palkat alenivat. Myös norjalaisten palkkataso huononi ja monet Norjan sahan miehistä lähtivät takaisin kotimaahansa. Norjan saha olikin jo ennättänyt kouluttaa ammattaitoista suomalaista työväkeä ja täten norjalaisia ei tarvittu enää yhtä kipeästi kuin alkuvuosina.

Hallan saha sen sijaan pääsi käyntiin vasta tilanteen alkaessa huonontua, joten sillä ei ollut vielä kotimaista ammattiväkeä käytettävänä, vaan monet Norjan sahan norjalaiset löysivät uuden elämisen alun Hallan saarelta.

Teollisuuslaitokset tekivät parhaansa saadakseen norjalaiset työntekijänsä viihtymään. Norjalaiset sahojen perustajat suhtautuivat alamaisiinsa samalla tavoin isällisesti kuin mihin olivat tottuneet kotimaassaan Norjassa Fredrikstadin piirissä. Tärkein toimenpide oli asunnon järjestäminen. Työntekijöitä varten rakennettiin suuria kasarmeja. Perheellä oli tavallisesti hallussaan huone ja puolet keittiöstä. Keittiössä, joka oli suhteellisen suuri kooltaan, oli kaksi hellaa. Myöhemmin — ehkä vasta vuosikymmen vaihteessa — tuli tavaksi jakaa keittiö väliseinällä kahteen osaan, ja siten kukin perhe sai oman keittiön. Kerrotaan, että tämä toimenpide tapahtui norjalaisten aloitteesta. Hallan norjalaiset asuivat yleensä hieman leveämmin kuin muut.

Sahojen omistajat perustivat kansakouluja ja aluksi norjalaisten lapsia opetettiin heidän äidinkielellään. Näin oli laita Hallassakin, mutta pian opetuskieleksi tuli ruotsi ja suomi. Koulunkäynti jäi kuitenkin tavallisesti vähäiseksi, sillä lapset otettiin koulusta pois varhaisessa iässä ja pantiin sahalle töihin. Laki ei tätä tosin sallinut, mutta valvonta ei ollut tarkkaa. Eräskin muisteli seuraavaan tapaan: "Kun tarkastaja tuli sahalle, oli hänen tulostaan etukäteen ilmoitettu sahan konttoriin. Tällöin työnjohtaja kiirehti tuulispään tavoin saha-alueen läpi. Kaikki alaikäiset pojat oli piilotettava. Muistan kuinka minut pantiin muutamien toisten poikien kanssa tyhjiin sementtitynnireihin, joiden eteen taaplattiin täysinäisiä tynnyreitä, niin ettei tarkastaja päässyt näkemään meitä. Toisia piilotettiin sahan alle tai hakekasoihin. Tarkastaja meni aina ensin konttoriin, eikä tullut sahalle, ennen kuin oli varma siitä, että kaikki lapset oli ennätetty piilottaa huolellisesti." Kertoja oli syntynyt v. 1882 ja lopetti koulunkäyntinsä 10-vuotiaana aloittaakseen työt sahalla.

Hallan ruotsalainen tehtaankoulu jatkoi toimintaansa vuoteen 1909. Tällöin 'ruotsalaiset' lapset, joiden

lukumäärä oli jatkuvasti vähentynyt, siirrettiin Kotkan ruotsalaiseen kansakouluun.

Sahateollisuuden alkuaikoina perustettiin sahayhdyskuntiin torvisoittokuntia. Niinpä Hallan sahan johtokin osti torvet ja soittokunnan ensimmäisenä johtajana mainitaan olleen eräs norjalainen.

Norjalaiset erottuivat kielensä ja tapojensa puolesta suomalaisesta enemmistöstä. Tosin vanhat hallalaiset muistelevat vanhaa aikaa sanomalla: "Me olimme kaikki kuin yhtä perhettä." Mutta haastattelija

sävyiltään melko maltillisia: "Norjalaisten ja suomalaisten välit olivat kyllä hieman kireät, sillä sanottiin, että norjalaiset olivat tulleet ottamaan suomalaisilta leivän." Vähitellen eroavaisuudet tasottuivat. Suomalaiset lapset saattoivat suutuessaan kuitenkin haukkua norjalaisten lapsia 'hevosenlihan syöjiksi' — suomalaiset kun eivät itse käyttäneet hevosenlihaa. Alkuaikoina saattoivat aikuisetkin ottaa yhteen. Näin oli laita varsinkin Gutzeitin sahalla, jossa norjalaiset ja suomalaiset asuivat erillään. Hal-

Suomeen tullessaan 22 vuoden ikäinen ja kuollessaan 85-vuotias. Hän osasi vain kaksi sanaa suomea, 'päivää' ja 'istu'. Hän ei halunnut oppia suomea. Silti hänet siunattiin haudan lepoon suomeksi." Toiset taas jonkinlaisessa ylemmydentunteessaan pitivät kiinni omasta kielestään. Lapset hajoittivat kuitenkin nopeasti kielimuureja. Suomalaisen tovereittensa kanssa he puhuivat suomea ja kotona vanhempiensa kanssa norjaa. Esimerkiksi hallalainen Ole Eriksen, joka ei ole koskaan käynyt Norjassa ja äitinsä kuoleman jälkeen v. 1922 on joutunut puhumaan varsin vähän norjaa, puhuu vielä melko sujuvasti Östfold-murretta, tosin vähän vanhahtavasti ja muutamien ruotsalaisin kääntein.

Norjalaiset omaksuivat vähitellen suomalaisten saunan. Aluksi se oli heistä outoa. "Hallassa miehet ja naiset kävivät yhdessä saunassa ja siksi me emme koskaan menneet sinne. Isä oppi kyllä saunomaan. Hän oli työnjohtaja ja sai tilata oman saunavuoron. Yhdessä toisten kanssa hän ei koskaan kylpenyt."

Kun 1870-luvun loppupuolella palkat jyrkästi alenivat, ryhtyivät norjalaiset lakkoon. Suomalaiset seurasivat heidän esimerkkiään ja herrat syyttivätkin norjalaisia, että he olivat opettaneet suomalaiset lakkoilemaan. Ammattiyhdistystoiminnan ja työväenliikkeen saatua jalansijaa olivat norjalaiset muka-

Jatk. 3:nella kansisivulla

on kuullut toisenlaisistakin suhtautumistavoista. "Suomalaiset olivat usein ilkeitä. Kun äidin piti leipoa, ei häntä päästetty leivinuunin luo, koska hän ei osannut puhua suomea. Kerran hän istuutui uunin eteen, etteivät muut olisi päässeet ottamaan hänen vuoroaan." Ja eräs toinen kertoi suomalaisten heittäneen likaveden norjalaisten päälle. Yleensä norjalaiset suhtautuivat suomalaisiin väheksyen, mutta samalla pientä pelkoa tuntien. "Minun mielestäni norjalaiset olivat sivistyneempiä. Norjalaiset naiset käyttivät hattua, suomalaiset vain hui-via."

Norjalaiset tiesivät jo tullessaan, että suomalaiset olivat sukua noidille. "Eräs poika Skjebergistä matkusti Kotkaan muiden poikien mukana. Suomessa hän meni kihloihin suomalaistytön kanssa, mutta kun sulhanen pian tämän jälkeen tuli käymään kotiseudullaan, oli hänellä karhunjalca. Tyttö tai hänen äitinsä oli hänet noitunut päästäkseen hänestä eroon."

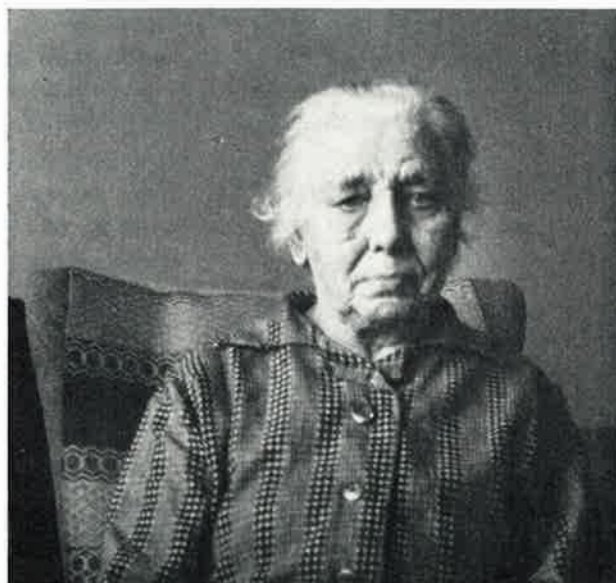
Useimmat muistot ovat kuitenkin

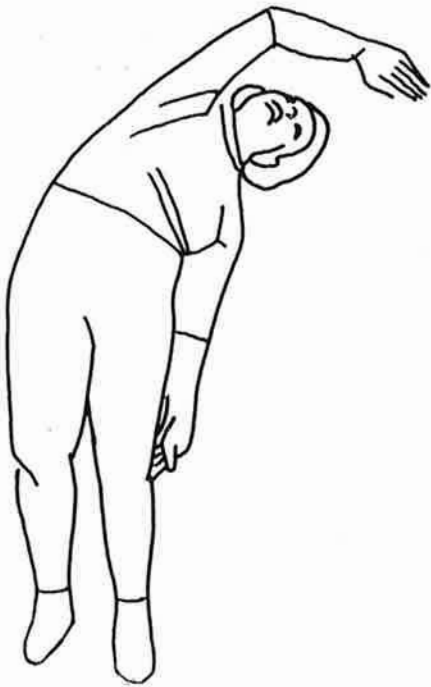
lassa kumpikin osapuoli sitä vastoin asui sekaisin ja tappeluitakin oli vähemmän.

Norjalaisille tuotti suomen kieli vaikeuksia. Muutamat pitivät varmaan koti-ikävästä johtuen lujasti kiinni äidinkielestään. "Äitini oli

Yläkuvassa Ole Eriksen ja hänen puolisonsa Johanna

Gunda Kristiansenin voimakkaat piirteet viittaavat selvästi norjalaiseen alkuperään

jatkuvaa kasvua osoittavan jäsenmäärän ja kerhoiltojen saavuttaman yleisömenestyksen perusteella. Nämä seikat ovat myös takeena siitä, että kerhoille asetetut tehtävät tulevat erinomaisesti hoidetuksi.

Kuinka nämä kerhot sitten toimivat ja mitä niiden piirissä tapahtuu? Kerhojen johdossa toimivat naissosiaalivirkailijat tai puheenjohtaja voidaan valita myös kerholaisten keskuudesta. Kerhoissa on kaikki tavanomaiset yhdistyksen toimihenkilöt. Lisäksi valitaan erilaisia toimikuntia tarpeen mukaan. Kymintehtaan puolella toimivat kerhot kokoontuvat kerhoiltoihinsa kerran kuukaudessa, Voikkaalla

tai luentosarjan luontoinen opetus- tai neuvontaohjelma, joka kestää kevät- tai syyskauden. Tämän laatuista ohjelmista mainittakoon viime vuonna pidetty kotisairaanhoidokurssi, jolle osallistui 150 henkeä, sekä monet ruokataloutta, kodin- ja terveydenhoitoa käsittelevät luentosarjat. Parhaillaan on keski-tytty perhekasvatusta koskeviin kysymyksiin.

Kotitalouskerhoissa valitaan kerhoiltojen pääaihe sen mukaan, mikä milloinkin on ajankohtaista. Kerhoilloissa on luonnollisesti muutakin ohjelmaa ja kahvitarjoilua. Vuorossa oleva emäntäryhmä, johon kuuluu 10–15 henkeä, vastaa

Yhtiöläisnaisten kerhotoimintaa

Yhtiön naistenkerhot toimivat Kuusankosken tehtailla erittäin vilkkaasti ja tehokkaasti. Kerhojen piirissä suoritetaan merkittävää valistus-, kasvatus- ja opetustyötä, jonka tulokset heijastuvat kerhon jäsenten, yhtiöläisperheiden äitien ja tyttörien kautta koteihin ja voidaan sanoa tehdassaleihin saakka.

Kuusankosken tehtailla toimii viisi yhtiöläisnaisille tarkoitettua kerhoa, niistä neljä Kymintehtaan ja yksi Voikkaan puolella. Kymintehtaan kerhoista on vanhin ja toimeliaisin perheenemäntien kerho I, joka perustettiin jo 15 vuotta sitten. Tämän kerhon rinnalle perustettiin v. 1959 perheenemäntien kerho II, joka on tarkoitettu nuoremman polven perheenemännille. Näissä perheenemäntien kerhoissa on yhteensä yli 200 jäsentä. Kotitalouskerhoon, joka perustettiin v. 1949, kuuluu puolisen sataa jäsentä ja viisivuotiaaseen Eerolan naistenkerhoon parikymmentä. Voikkaan tehtailla toimii v. 1949 perustettu kotitalouskerho, jonka jäsenmäärä on n. 60. Kerhojen elinkelpoisuus, tarpeellisuus ja suosio voidaan todeta jo niiden pitkän iän,

joka toinen viikko. Kerhoiltojen lisäksi järjestetään Kymintehtaalla ns. yhtiöläisnaisten kuukausi-iltoja, joihin kerhoihin kuulumattomatkin voivat osallistua. Yhteisten kuukausi-iltojen ohjelma on monipuolisempi kuin kerhojen omien kokoon- tumisiltojen ohjelma. Monasti näissä tilaisuuksissa vierailee eri alojen edustajia esitelmöimässä perheenemäntiä ja muuta naisväkeä lähellä olevista ajankohtaisista asioista. Kuukausi-iltoihin on järjestetty myös näyttelyitä, jolloin on tutustuttu mm. keittiökalusteisiin ja -koneisiin, huonekaluihin, valaisimiin, kodin tekstiileihin tai terveydenhoidollisiin kysymyksiin. Rainojen ja havaintoesitysten avulla on saatu kosketus kodinhoitoa, ruokataloutta ja muita käytännöllisiä asioita koskeviin uutuuksiin ja parannuksiin. Tarkoituksena on ollut pitää yhtiöläisnaiset ajan tasalla tutustuttamalla heidät niihin mahdollisuuksiin, joita nykyaika tarjoaa käytettäväksemme.

Kerhojen omien iltojen ohjelma pysyttelee myös edellä mainituissa aiheissa. Perheenemäntien kerhoissa toteutetaan tavallisesti kurssin

kahvitarjoilusta ja illan ajanvieteohjelmasta. Milloin on harjoiteltu näytelmä, milloin 'operetti'. Joskus tyydytään laulu- tai lausuntaesityksiin kyvyistä riippuen.

Kerhojen toiminta ei supistu yksinomaan kerhoiltoihin. Erilaatuisen talkootyöapu, tarjoilun järjestäminen juhlatilaisuuksiin, osallistuminen myyjäisiin jne. ovat kuuluneet kerhojen ohjelmaan. Näiden toimintamuotojen avulla on kartutettu rahavaroja, joiden turvin on ollut mahdollista harrastaa retkeilyä. Retket, jotka tapahtuvat etupäässä linja-autolla, ovat olleet erittäin suosittuja. Kohteina ovat olleet Helsinki, Turku, Kuopio ja monet muutkin kaupungit. On tehty teatteriretkiä, messu- ja näyttelyretkiä, virkistysretkiä matkailukohteisiin ja onpa seilattu sinisellä Saimaallakin. Viime kesänä perheen-

emäntien kerho I teki onnistuneen retken kotimaan rajojen ulkopuolelle, Tukholmaan. Tie suureen maailmaan tuli avatuksi ja niinpä sinne tulevana kesänä suuntaavat matkansa perheenemäntien kerho II ja kotitalouskerho. Muut kerhot pyyttelevät koti-Suomessa. Perheenemäntien kerho I:llä on suunnitella matka ensi vuonna Tukholmaakin pitemmälle, mutta koska matkustaminen vaatii varoja, on tänä kesänä keskityttävä säästämiseen ja tyydyttävä vain pieniin virkistysmatkoihin lähiympäristössä. Kerholaiset eivät retkeile vain omaksi huvikseen ja virkistykseen. Joka kevät tehdään retki kunnalliskotiin, jossa vanhuksille järjestetään ohjelmallinen kahvitilai-

Kotitalouskerholaisia askarteluillassaan muovailemassa savesta koriste-esineitä

tehtaan kotitalouskerho on ottanut erikoislajikseen askartelun, jonka parissa vietetään keväisin ja syksyisin kaksi iltaa. Kerholaisten käsistä syntyy silloin kauniita esineitä, milloin sarvesta, niinestä, lastuista tai oljista.

Perheenemäntien kerhot, jotka

längelle eikä jalkakaan nouse kaikkiin korkeuksiin. Kuitenkin tunnettiin ja ymmärrettiin liikunnan tarve ja merkitys kunnon kohentajana, terveyden ylläpitäjänä ja ns. rappeutumisilmiöiden torjujana. Lääkäreitten ja liikuntajärjestöjen herätyshuuto ei kaikunut kuuroille korville ainakaan perheenemäntien kohdalla. Pätevän ohjauksen alaisena alettiin harjoittaa kuntovoimistelua. Voimistelutunti on aina ennen kerhoiltaa. Siinä menee kaksi karpästä yhdellä iskulla ja perheenäidin ei tarvitse 'anoa' lisää vapaailtoja. Voimistelutunnit saivat heti innostuneen kannatuksen. Nyt on voimisteltu jo niin kauan, että tuloksiakin alkaa olla näkyvissä: vartalo on notkistunut, selkävaivat poissa, verenkierto parantunut, ei pistä enää kylkeen eikä kumartaessa huimaa, jalka nousee kevyesti ja kaiken kukkuraksi mieli on virkistynyt niin että koko elämisellä on nyt kuin toinen maku.

Viehättävät säteriläiset mannekiinit rva Diehl ja nti Penger esittelivät raionkankaista valmistettuja pukuja

Yhtiöläisnaisten kuukausi-illassa helmikuussa ins. Kerttu Kahiluoto Säteri Oy:stä kertoi raionin valmistuksesta

ovat kulkeneet edellä kävijöinä monessa asiassa, ovat ottaneet liikunnan omaksi erikoisharrastukseksi. Ovatpa myös odottaneet, että muut kerhot seurasivat esimerkkiä. Kävely ja hiihto ovat olleet hyvin suosittuja. Vuosikautia on ollut käynnissä kerhon oma harrastuskilpailu näissä lajeissa. Kulmakunnittain lähdetään lenkeille kuten kerhoiltoihinkin. Nämä asuinpaikkojen mukaan muodostuneet ryhmät ovat osoittautuneet tehokkaiksi niin kerhoiltojen järjestelyissä kuin liikuntalenkkeilyssäkin. Vuoden päivät ovat kerhojen toimintapiiriin kuuluneet myös kuntovoimisteluharjoitukset. Aloite niiden järjestämisestä tuli kerholaisten taholta. Paikallisten voimisteluseurojen tunneille ei tohdittu mennä, koska jokaisella on jo omat 'omituisset' linjansa, vartalo ei taivu enää

suus. Vanhuksia ja puutteessa olevia perheitä muistetaan myös mm. jouluna ja joulupaketteja on lähetetty aina rajaseutua myöten.

Vaikka kerhojen toiminta onkin suuntaviivoiltaan samanlaatuista, on niillä erikoispiirteensäkin. Kymin-

Kymi-yhtymän 18. hiihtomestaruuskilpailut Hallan Jumalniemessä

Hallassa, Jumalniemen maastossa sujuttelivat tänä talvena Kymi-yhtymän parhaat hiihtäjät. Kilpailusää oli suotuista näille kahdeksansilletoista kisoille, joissa oli mukana 49 miestä edustaen kahdeksaa eri yksikköä. Voikkaan tehdas suo-

Kilpailurata oli viiden kilometrin pituinen ja se kierrettiin kolmasti. Väliaikoja ei virallisesti otettu ja loppuvaiheissa se olisi ilmeisesti tuottanut vaikeuksiakin, sillä tasotero kärjen ja loppupään välillä oli melko suuri. Metsäosasto ei tänä

ritti eräänlaisen aluevaltauksen viemällä mestaruuden joukkuekilpailussa ja Voikkaan Keijo Hokkanen täydensi työn saamalla nimiinsä ensimmäisen hiihtokuninkuutensa. Yleisessä sarjassa sijoittui Karkkilan Mikko Elvas toiseksi ja oli siten samalla ylivoimainen ikämiessarjassa. Joukkuekilpailussa viime vuoden voittaja Karkkila jätettiin toiseksi Kymintehtaan päästessä pronssille. Hallan tehdas toimi kilpailujen isäntänä ja selviytyi kilpailujen järjestelypuolesta menestyksellisesti.

vuonna ollut lainkaan mukana joukkuekilpailussa, mikä huomattavasti vähensi mielenkiintoa. Vain yksi edustaja oli malliksi mukana. Voikkaan Keijo Hokkanen, joka jo edellisenä vuonna antoi lupauksia sijoittumalla Kuusankoskella toiseksi, osoittautui nyt selvästi muita paremmaksi jättäen toiseksi tullutta Elvasta 50 sekunnilla. Kymintehtaan Atte Kekkonen vuorostaan jäi nipin napin kolmanneksi häviten vain 6 sekuntia Elvakselle. Yllätysmies oli Karkkilan nuori Heikki Laine, joka valtasi neljännen

Keli oli hyvä ja sää suotuista, kun yhtymän hiihtomestaruudesta kilpailtiin. Kuvassamme Taisto Kaiponen Karkkilasta ja Pentti Björk Heinolasta hyvässä vauhdissa.

Mikko Elvas Karkkilasta tuli yleisessä sarjassa toiseksi ja uusi ikämiessarjan mestaruutensa

Tämänvuotinen hiihtokuningas Keijo Hokkanen vastaanottamassa palkintoaan. Vas. apulaisisännöitsijä Börje Carlson ja keskellä sosiaalipäällikkö Åke Launikari.

sijan läntisen metsäosaston Matti Gustafssonin sijoittuessa viidenneksi. Viime vuoden hiihtokuningas Ari Moilanen jätettiin peräti seitsemänneksi.

Ikämiessarjassa uudisti Mikko Elvas mestaruutensa jättäen seuraavaksi tullutta Erkki Multasta yli 4 minuuttia. Heinolan Niilo Virtanen pinni kolmanneksi, Juantehtaan Arvi Julkunen neljänneksi ja aina nuorekas Kymintehtaan Urho Niemi viidenneksi.

Kilpailujen päättäjäistilaisuus palkintojenjakoineen ja aterioineen

Tulokset: 15 km: 1) Keijo Hokkanen, Voikkaa 44.32; 2) Mikko Elvas, Karkkila 45.22; 3) Atte Kekkonen, Kymintehdas 45.28; 4) Heikki Laine, Karkkila 45.49; 5) Matti Gustafsson, länt. metsäosasto 45.58; 6) Unto Pöyhönen, Voikkaa 46.10; 7) Ari Moilanen, Karkkila 46.17; 8) Pentti Björk, Heinola

Hallan naiset
hoitivat
'mehuasemaa'
maalipaikalla

Voittoisat voikkaa-
laiset vas. Timo
Mikkonen, Unto
Pöyhönen, Lasse
Jyräs, Keijo Hokka-
nen, Anssi Joutjärvi
ja Keijo Holopainen

Heinola 49.53; 4) Arvi Julkunen, Juantehdas 50.00; 5) Urho Niemi, Kymintehdas 50.50; 6) Leo Savolainen, Karkkila 51.30; 7) Yrjö Koho, Heinola 52.25; 8) Olavi Kahila, Karkkila 54.17; 9) Mauri Tani, Halla 57.03; 10) Pauli Nurmi, Halla 59.58; 11) Elis Heijari, Halla 1.01.17.

Joukkuetulokset: 1) Voikkaa 46.51; 2) Karkkila 47.04; 3) Kymintehdas 48.22; 4) Juantehdas 50.08; 5) Heinola 51.35; 6) Salo 55.02; 7) Halla 56.55.

Atte Kekkonen Kymintehtaalta
jäi nipin napin kolmanneksi
häviten vain kuusi sekuntia
Mikko Elvakselle

46.24; 9) Anssi Joutjärvi, Voikkaa 46.43; 10) Aapo Hietanen, Karkkila 46.53; 11) Leo Viljakainen, Kymintehdas 47.07; 12) Keijo Holopainen, Voikkaa 47.08; 13) Lasse Jyräs, Voikkaa 47.14; 14) Teuvo Liukkonen, Karkkila 48.58; 15) Antero Lumme, Salo 49.03; 16) Vesa Laari, Karkkila 49.07; 17) Pauli Vartiainen, Juantehdas 49.09; 18) Taisto Kaiponen, Karkkila 49.09; 19) Juhani Nurkka, Kymintehdas 49.10; 20) Timo Mikkonen, Voikkaa 49.17; 21) Rauno Kuokka, Kymintehdas 49.17; 22) Eero Vilhunen, Halla 49.23; 23) Arvi Nio, Kymintehdas 49.28; 24) Eero Tiainen, Juantehdas 49.33; 25) Matti Järvinen, Kymintehdas 49.43; 26) Olavi Asikainen, Voikkaa 49.47; 27) Erkki Multanen, Voikkaa 49.49; 28) Niilo Virtanen, Heinola 49.53; 29) Arvi Julkunen, Juantehdas 50.00; 30) Risto Paljak-

ka, Voikkaa 50.03; 31) Urho Niemi, Kymintehdas 50.50; 32) Veijo Oksanen, Kymintehdas 51.03; 33) Leo Savolainen, Karkkila 51.30; 34) Tais to Strengell, Juantehdas 51.48; 35) Erkki Laaksonen, Juantehdas 51.53; 36) Yrjö Koho, Heinola 52.25; 37) Urmas Laakso, Kymintehdas 52.39; 38) Immo Marjanen, Salo 54.15; 39) Olavi Kahila, Karkkila 54.17; 40) Raimo Hämäläinen, Juantehdas 54.18; 41) Mauri Tani, Halla 57.03; 42) Juhani Björk, Heinola 57.36; 43) Antti Laiho, Salo 58.04; 44) Pasi Vuorinen, Salo 58.45; 45) Pauli Nurmi, Halla 59.58; 46) Elis Heijari, Halla 1.01.17; 47) Matti Manninen, Halla 1.01.37; 48) Raimo Tuominen, Salo 1.02.13; 49) Kalevi Saari, Halla 1.02.51.

Ikämiehet: 1) Mikko Elvas, Karkkila 45.22; 2) Erkki Multanen, Voikkaa 49.49; 3) Niilo Virtanen,

Vaikutelmia Holmenkollenilta

Suomi on Norjaa parempi hiihtomaa vain paperilla. Tämän totuuden selville saamiseksi ei tarvitse montakaan tuntia hiihdellä Oslon Holmenkollenin maastossa. On suorastaan hämmästyttävää nähdä se kansan paljous, joka aivan tavallisenä arkipäivänä on lähtenyt ylös vuorille viettämään vapaa-aikaansa. Hiihtäminen on Norjassa kansallistapa. Yleensä koko perhe suuntaa vapaapäivinä kulkunsa ladulle.

Itse Holmenkollenin ulkoilualue on tarkoitukseen erittäin hyvin soveltuva ja se on vuosikymmenien aikana kunnostettu ihanteelliseksi retkeilyalueeksi. Loistavien hiihtomaastojen keskitse kulkee sähköistetty Holmenkollenin rautatie lähes 500 metrin korkeuteen saakka. Vau-
nujen ulkopuolella olevat kätevät suksitelineet helpottavat suksien kuljetusta. Alueella on pelkästään retkeilijöitä varten useita vuoristohotelleja, joista uusimmat ovat norjalaisten Ruotsille ja Tanskalle rakentamat kiitokseksi sodanaikaisesta avusta. Ylhäällä radan päätepisteessä Frognersesterenillä on usei-

ta ravintoloita. Maastossa on lukuisia hiihtomajoja, joista monet on rakennettu maalaistalojen yhteyteen. Alueella on runsaasti raivattuja ja viitoitettuja murtomaalatuja ja valaistuja pujottelurinteitä, hypyri- ja kelkkamäkiä.

Norjassa toimii 60-vuotias Foreningen til Ski-idrettens Fremmeniniminen Suomen Latua vastaava yhdistys, johon kuuluu 360 yhtiötä ja 37 000 henkilöjäsentä eri puolilta maata. Kannatusmaksuilla ja valtion sekä kuntien avustuksilla yhdistys rakentaa ja ylläpitää hotelleja ja majoja, raivaa ja viitoittaa latuja ja sopii paikallisten asukkaiden kanssa majojen aukipidosta sekä retkeilyreittien kunnostuksesta. Järjestöllä on myös alayhdistyksiä.

Kun viikonkin ajan joutuu tarkkailemaan osloilaisten harrastuksia, ei voi olla hämmästelemättä sitä valtavaa innostusta, mitä kaikki ikäluokat neljävuotiaista lähtien osoittavat ulkoilua kohtaan. Silmään pistävin ero norjalaisen ja suomalaisen hiihtäjän välillä on varusteissa, varsinkin reppu on Norjassa hyvin yleinen. Repussa kannetaan päivän eväät, voiteet ja varavaatteet. Reppu pukee yhtä hyvin nuorta slalom-asuista kaunotarta kuin vanhaa herraa. Toinen

huomattava ero on suksissa, sillä norjalainen käyttää miltei yksinomaan leveitä kantasitein varustettuja suksia. Myös vaatetuksessa huomaa eron. Norjalainen pukeutuu mielellään värikkäästi ja pyrkii hiihtovaatetuksessaan käytännöllisyyteen. Pitkää, kantapään alle kiristettyä housua monin verroin käytännöllisempi polvisukka-golfhousu-yhdistelmä oli kaikkien, myös naisten, suosiossa.

Olematta mikään intoilija voidaan väittää, että useimmat meistä teollisuudessa työskentelevistä tarvitsevat entistä enemmän liikuntaa. Sauvat olisivat kädessä paljon tärkeämmät kuin sanomalehti tai auton ratti. Emmekö me suomalaisetkin voisimme tehdä samoin kuin naapurimme norjalaiset! Lähtekäämme koko perheen voimalla vapaapäiväksi ulos nauttimaan luonnon raikkaudesta. Meidän on voitettava vain kaksi seikkaa. Ensimmäinen on meille pesiytynyt keskipäivän ruokailutapa, joka sitoo koko perheen pihapiiriin. Tehkäämme niin kuin norjalaiset! Aamukahvin yhteydessä syödään puuroa, voileipää ja kananmunia, lounas laitetaan reppuun ja illalla retkeltä palattua nautitaan pääateria. Toinen este on luontainen mukavuudenhalumme ja se meidän on itse voitettava.

Keijo Jokiranta

Lihastreumasta

Tämä tauti kuuluu yhtenä osana siihen sekalaiseen tautiryhmään, jonka nimenä on reumasairaudet. Parempi nimi sille olisi pehmytosten reuma, sillä lihasten lisäksi sairastuvat usein jänteet, jännekalvot ja -tupet, limapussit nivelten lähetyvillä sekä rasvakudoskin. Kipu ja särky ovat hallitsevia oireita tässä ihmistä kiusaavassa yleisessä sairaudessa.

Tutkimuksessa löydetään useimmiten kipeä 'silmiä', joka saa potilaan ähköisemään siihen osuessaan. Usein potilas pystyy sen meille valmiiksi osoittamaan. Löydös on aina paikallinen, sillä yleisoireita ei potilas valita, mikäli ei muita sairauksia ole samanaikaisesti käynnissä. Näitä kipualueita 'silmiä' ta-

vataan useimmiten niskassa, hartioissa, lapaluiden välissä sekä lantseleissä. Raajoissa sen sijaan nivelen ympäristössä.

Lihastreumalle ei ole mitään yhteistä syytä. Mikä tahansa tulehdus, kylmä, kosteus, veto, huonot työasennot, vammat, väsymys sekä pitempiaikainen henkinen tai ruumiillinen jännitystila voivat panna kiputilan alulle. Tällainen kiputila on alussa täysin viaton ja paranisi itsestään muutaman päivän levolla. Tähän ei monikaan — ikävä kyllä — alistu, vaan sisukkaasti rehki työssään vähätellen vaivaansa, kunnes se kiusattuna leviää lähiympäristöön ja alkaa kolotella öisinkin. Näin on varsinkin hartian seudussa, missä kipu nopeasti rajoittaa olkanivelen liikkeitä ja alkaa jäykistää sitä. Toinen tavallinen seutu on lanne-ristiselässä, missä äkilliset

noidannuolet tekevät vilkkaankin ihmisen hiljaiseksi. Noidannuoletan johtuvat useimmiten selkälihasten kehittymättömyydestä. Ne ovat tyypillisiä tälle tekniikan aikakaudelle, jolloin miesväki alkaa siirtyä konttausasennosta suoraan mopon selkään.

Lihastreuman hoito on yksinkertaista. Tärkeintä olisi hoitaa sitä jo alkuvaiheessa. Lepo, paikallinen lämpö sekä särkylääkkeet auttavat hyvin. Sitkeämissä ja kroonisissa kiputiloissa tarvitaan lisäksi hierontaa, lyhytaaltohoitoa, kipupisteiden puuduttamista sekä sairasvoimistelua. Koska lihastreuma on tavallisten, parhaassa työkuunnossa olevien ihmisten tauti, on sen merkitys yhteiskunnassa melkoinen. Se aiheuttaa sairauspäiviä työpaikoilla suunnilleen yhtä paljon kuin vilustumistaudit yhteensä.

Tehtaan lääkäri

Ari Moilanen konttorista saavutti kilpailun parhaan ajan

Viestinhiihto valaistulla ladulla Karkkilassa

Högforsin Tehtaan virkamiessauunan piha kylpi helmikuun 1 päivän iltana tavallista voimakkaammassa valomeressä. Valonheittäjän kiila tavoitti hohtavanvalkean hangen ja pihassa verryttelevien hiihtäjien varjot leikkivät lumen pinnalla.

Tällaiset olivat kilpailupuitteet silloin, kun osastojen välisen iltakilpailun miehet valmistautuivat 5x2 km rakettilähtönsä. Näitä iltakilpailuja on järjestetty jo muutaman kerran aikaisemmin ja niistä on saatu myönteisiä kokemuksia.

Kilpailulatu oli 2 km pituinen ja se oli kauttaaltaan valaistu. Latu nousi virkamiessaunalta seuratalolle, laski sitten puutarhan kautta Vattolaan menevän tien varteen seuraten sitä puolisen kilometriä. Päätepisteestä latu laskeutui Pyhäjärven rantapellolle ja siitä kohden lähtöpaikkaa. Latua suunniteltaessa oli käytetty hyväksi jo ennestään olevia kiinteitä valoja. Ainoastaan maalipaikalla ja parissa muus-

Viestinhiihtäjät lähtöladuillaan

Konttorin joukkueen ensimmäisenä hiihti Aapo Hietanen vieden joukkueensa johtoon

sa ladun kohdassa oli valoja vahvistettu.

Kilpailu tapahtui yhteislähdöllä. Lähtöpaikalta oli jokaisen joukkueen ensimmäiselle miehelle vedetty oma lähtölatu. Nämä yhtyivät n. 100 metrin nousun jälkeen varsinaiseksi kilpaladuksi.

Hiihtoon osallistui kaikkiaan 6 joukkuetta, joten viestinviejiä oli näin ollen 30 hiihtäjää. Jokainen joukkue oli ensimmäiseksi kilpailijakseen asettanut 'rakettimiehensä', joista pisimmän korren lähdön jälkeen vei konttorin Aapo Hietanen. Liekö häntä hiihdossa auttanut suunnistajan otsalamppu, jonka hän oli varannut omaksi lisävalolähteekseen. Ainakin lampusta oli se etu, että maalipaikalla tiedettiin jo kaukaa, kuka saapuu ensimmäisenä hiihtäjänä vaihtopaikalle. Konttorin joukkue säilyttikin sitten kärkiasemansa kilpailun loppuun saakka. Sen pahimmaksi kilpailijaksi osoittautui konepajakoulun

joukkue. Muutamaan otteeseen konttorin voitto näytti jo uhanalaiselta, mutta viimeisenä viestinviejinä hiihtänyt Ari Moilanen hiihti viestin nopeimman ajan varmistaen siten joukkueensa vakuuttavan voiton.

Tulokset muodostuivat seuraaviksi: 1) konttori 42.46; 2) KPK:n oppilastyöpaja 44.00; 3) konepaja 44.53; 4) KPK:n teorialuokka 44.58; 5) sekaosasto 45.06; 6) liesiosasto 50.30.

Mieskohtaiset tulokset: 1) A. Moilanen konttori 7.26; 2) V. Laari kp 7.56; 3) T. Liukkonen se 8.02; T. Kaiponen opp.työp. 8.02; S. Lapalainen kpk 8.02; 6) A. Juslin opp.työp. 8.15; 7) L. Savolainen konttori 8.24; 8) T. Keskinen kp 8.26.

Voittaneessa konttorin joukkueessa hiihtivät Aapo Hietanen, Leo Savolainen, Antti Ruunaniemi, Esko Helstelä ja Ari Moilanen.

Oheiset kuvat kertovat osaltaan iltarakettiviestin tunnelmista.

VALKOISEN RUUSUN MITALEJA

Viime itsenäisyyspäivänä myönsi Tasavallan presidentti Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I lk:n mitalin kultaristein paperikoneenhoitaja Kalle Sirenille Kymin paperitehtaan yankee-kone-osastolta ja hitsaaja Juho Väinö Lahtiselle Kymin korjauspajalta.

Yllä vasemmalla Kymin paperitehtaan teknillinen johtaja Botho Estlander kiinnittää tämän valtiovallan myöntämän kunniamerkin koneenhoitaja Sirenin rin-

tapieleen. Mitalimies on palvellut esimerkillisesti yhtiötämme 46 vuotta ja v:sta 1935 lähtien paperikoneenhoitajana. Kuvassa mitalinsaajan rinnalla hänen puolisonsa rva Eva Siren.

Toinen kuvamme on samanlaisesta juhlatilaisuudesta, jossa osastopäällikkö Allan Aalto ojensi Valkoisen Ruusun mitalin hitsaaja Väinö Lahtiselle. Kuvassa mitalinsaaja ja rva Katri Lahtinen vasemmalla puolellaan dipl.ins. Aalto ja oikealla mestari Yrjö Ilvonen sekä dipl.ins. Lauri Kaira.

Tässä yhteydessä on valittaan ker-

rottava myös surunviesti. 30. 3. eli noin kuukauden kuluttua Lahtisen mitalinjakotilaisuudesta kuolema kohtasi hänet. Tämä tapahtui kaksi viikkoa aikaisemmin kuin hän olisi saavuttanut 50 palvelusvuotta yhtiössämme ja jolloin hän olisi siirtynyt eläkkeelle. Väinö Lahtinen oli ahkeran, ammattitaitoisen ja velvollisuudentuntoisen miehen perikuva, jonka muisto säilyy kauan hänen esimestensä ja työtovereittensa keskuudessa. Väinö Lahtinen oli syntynyt 1895 Valkealassa ja tuli ensimmäisen kerran yhtiön palvelukseen 1909.

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

ILMARI TIKKALA

massankäsittelyosaston etumies Kymin paperitehtaalta tulee 28. 5. olleeksi 50 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Lapinjärvellä 28. 7. 1895. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1910 ja v. 1912 siirtyi Kymin paperitehtaalte. Nykyisessä ammatissaan hän on toiminut v:sta 1916 lähtien.

Ilmari Tikkala

OTTO PUNTANEN

työnjohtaja kuljetusosastolta tulee 14. 5. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Kangasniemellä 7. 4. 1898. Hän tuli työnjohtajaksi Kymin ulkotyöosastolle Saksanahon puutavara-varastolle v. 1922 ja työskentelee siellä edelleenkin työnsä uskollisena ja esimestensä luottamusta nauttien.

EINAR NIILÖ-RÄMÄ

kirvesmies Kymin rakennusosastolta tulee 5. 6. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Valkealassa 10. 2. 1901. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1916 Voikkaan rakennusosastolle työskennellen

Otto Puntanen

muurarin apulaisena vuoteen 1918. Sen jälkeen hän toimi Voikkaan paperitehtaalte prässipoikana ja rullamiehenä sekä Voikkaan rakennusosastolla kirvesmiehenä. Asevelvollisuutensa suoritettuaan v. 1923 hän tuli Kymin rakennusosastolle kirvesmieheksi siirtyen seuraavana vuonna Voikkaan rakennusosastolle. Välillä hän työskenteli myös yksityisillä urakoitsijoilla. V. 1925 hän tuli uudelleen Kymin rakennusosastolle ja on työskennellyt siellä siitä lähtien yhtäjaksoisesti. V. 1940 hän toimi sukelatajana Kuusankosken voimalaitostyömaalla ja kuului myöhemmin betonilaidotusryhmään. V. 1945 hän työskenteli asuntorakennustyömaalla Tähteessä ja

Einar Niilo-Rämä

Emil Kaminen

v. 1951 Kymin selluloosatehtaan laajennustyömaalla betonilaudoitustyössä. Nykyisin hän työskentelee rakennusosaston kirvesmiehenä Kymin selluloosatehtaalalla.

EMIL KAMINEN

purkaja kuljetusosastolta tulee 7. 6. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Mikkeliissä 19. 2. 1901. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1920 Kymin ulkotyöosastolle purkajaksi. Asevelvollisuutensa suoritettuaan hän v. 1922 tuli Kymin rakennusosastolle, mutta muutti sieltä samana vuonna ulkotyöosastolle. Syksystä 1924 lähtien hän on toiminut yhtäjaksoisesti pinoajana, lastaajana ja purkajana.

AULIS KOSKELA

mallipuuseppä Voikkaan korjauspajalta tulee 9. 6. olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt Valkealassa 11. 10. 1906. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1922 Voikkaan korjauspajalle mallipuuseppäksi, missä ammatissa hän edelleen työskentelee. Hän on saavuttanut työssään erittäin hyvän ja tunnustetun ammattipätevyyden.

Jalmar Lukander

Aulis Koskela

KALLE LAITO

purukuljettimen hoitaja kuljetusosastolta tulee 14. 6. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. V. 1922 hän tuli Voikkaan ulkotyöosastolle ja työskenteli pääasiassa kuormaus- ja purkaustyössä. Nykyisessä ammatissaan hän on ollut v:sta 1960 lähtien.

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

EINO PERÄLÄ

rullansiirtäjä Voikkaan paperitehtaalta täyttää 60 vuotta 14. 5. Hän on syntynyt Juupajoella. Yhtiön palvelukseen Voikkaan ulkotyöosastolle hän tuli v. 1926. Paperitehtaalalle hän siirtyi v. 1929 ja on työskennellyt pääasiassa rullapakkaajana. Nykyiseen työhönsä hän siirtyi vuosi sitten.

JALMAR HÄMÄLÄINEN

viivaaja Kymin paperitehtaalta täyttää 60 vuotta 23. 5. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli

Hilpi Tinnilä

Kalle Laito

v. 1919 lastaajaksi Kymin paperitehtaalalle. Nykyiseen ammattiinsa hän siirtyi v. 1944. Kalastus ja puutarhanhoito ovat hänen vapaa-ajan harrastuksiaan.

JALMARI LUKANDER

kirvesmies Kymin rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 23. 5. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1929 Kymin rakennusosastolle. Samana vuonna hän siirtyi Kymin paperitehtaalalle ja v. 1936 Kuusaan paperitehtaalalle työskennellen siellä rotatiokoneen käyttäjänä. V. 1952 hän siirtyi takaisin Kymin rakennusosastolle kirvesmieheksi. Hän on vapaa-aikoinaan rakentanut itselleen omakotitalon ja onpa ehtinyt auttamaan naapurienkin rakennuksilla. Kalastus ja puutarhanhoito kuuluvat myös hänen harrastuksiinsa.

HILPI TINNILÄ

linjatyönjohtaja Kymin sähköosastolta täyttää 60 vuotta 27. 5. Hän on syntynyt Nastolassa. Työskentelynsä yhtiön palveluksessa ja sähköalalla hän aloitti v. 1926 Voikkaan sähköosastolla, josta hän samana vuonna siirtyi Kymin sähköosastolle linja-asentajaksi. Linja-asentajana ja kuorma-auton kuljettajana hän oli v. 1946, jolloin hänet nimitettiin nykyiseen toimeensa linjatyönjohtajaksi. Aikaisemmista vapaa-ajan harrastuksista mainittakoon erikoisesti vapaaehtoinen palontorjuntatyö Kymintehdään tehdaspalokunnassa, johon hän kuului 27 vuotta. Hän on palokunnan kunniajäsen.

RAKEL MERELÄ

puutarhатыöläinen maatalousosastolta täyttää 60 vuotta 1. 6. Hän on syntynyt Nastolassa ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1946 Voikkaan puutarhaan.

Arvi Telkkinen

Leo Elonen

Veikko Nurminen

Alpo Kallio

ARVI TELKKINEN

koneenhoitaja Kymin paperitehtaan Yankee-koneosastolta täyttää 50 vuotta 24. 4. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen ulkotyöosastolle hän tuli v. 1927. Paperitehtaalalle hän siirtyi v. 1930. Käytyään läpi paperinvalmistuksen eri työvaiheet hänet nimitettiin koneenhoitajaksi v. 1961.

EINO LONKA

koneenhoitaja Voikkaan paperitehtaalalta täyttää 50 vuotta 24. 4. Voikkaan paperitehtaan palvelukseen hän tuli v. 1928 työskennellen eri ammateissa vuoteen 1947. Välillä hän työskenteli Varkaudessa ja Veitsiluodossa, mutta palasi takaisin Voikkaalle. Nykyisin hän toimii pk 16:n koneenhoitajana.

LEO ELONEN

voitelumestari Voikkaan paperitehtaalalta täyttää 50 vuotta 25. 4. Hänen syntymäpaikkansa on Lappi (Ti.). Isän ammatti veti puoleensa ja hän lähti 16-vuotiaana merille messipojaksi. Yli kaksikymmentä vuotta hän työskenteli suomalaisissa aluksissa erilaisissa ammateissa. Suoritettuaan konemestarin tutkinnon Vaasan teollisuuskoulussa hän toimi konemestarina. Voikkaan paperitehtaan palvelukseen hän tuli v. 1952 voitelumestariksi.

VEIKKO NURMINEN

päivämestari Voikkaan höyryosastolta täyttää 50 vuotta 1. 5. Hän on syntynyt Hartolassa maanviljelijän poikana. Veri veti kuitenkin koneiden pariin ja niin hän tuli heinäkuussa 1935 Kymin höyryosastolle, missä palveli erilaisissa lämmittäjän tehtävissä 18. 6. 1941 asti, jolloin sotatoimet hänen kohdallaan alkoivat. Sodan päätyttyä hän aloitti opiskelun Vaasan teknillisessä koulussa, josta valmistui 20. 12. 1945 kone-teknikoksi. 2. 2. 1946 hän tuli Voik-

kaan höyryosastolle vuoromestariksi. Nykyisin hän toimii päivämestarina ja hänen pääasiallisena tehtävänä on korjaus- ja huoltotöiden valvonta Voikkaan höyryosastolla. Hänen monista harrastuksistaan mainittakoon urheilu ja ennen kaikkea paini. VUV:n riveissä hän on paininut v:sta 1946 lähtien. Nykyisin aktiivinen paini on jäänyt takalalle, mutta hän toimii nuorten painijoiden neuvojana ja ohjaajana. VUV:n puheenjohtaja hän oli vv. 1958—1959. Työosastonsa urheiluyhdysmiehenä hän on ollut jo 14 vuoden ajan. Urheilun hyväksi tekemästään työstä hänelle on tänä vuonna myönnetty SVUL:n hopeinen ansiomitali. Mainittakoon vielä, että hän eräänä kesäloma-aikanaan teki hirsityöt Kuusaan Ladun retkeilymajaan Kaajärvellä. Oman talon hoito ja kalastus ovat vielä eräitä hänen monista harrastuksistaan.

SULO SARKANEN

II kiisunpolttaja Kymin selluloosatehtaalalta täyttää 50 vuotta 1. 5. Hän on syntynyt Kajaanissa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1932 Kymin ulkotyöosastolle. Oltuaan välillä lyhyitä aikoja muiden työnantajien palveluksessa hän tuli v. 1936 Kymin selluloosatehtaalalle ja siirtyi v. 1945 happomieheksi Voikkaan selluloosatehtaalalle. II kiisunpolttajaksi Kymin selluloosatehtaalalle hän siirtyi v. 1959.

ALPO KALLIO

maalari talousosastolta täyttää 50 vuotta 1. 5. Hän on syntynyt Sipolassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1928. Hän on työskennellyt yli 30 vuotta maalarina asuinrakennustöissä.

AINO VANHATALO

siivooja Kymin korjauspajalta täyttää 50 vuotta 4. 5. Hän on syntynyt Luumäellä.

ONNI BÄCKMAN

sekatyöntekijä kuljetusosastolta täyttää 50 vuotta 11. 5.

ESKO INKEROINEN

peroksiidin liuottaja klooritehtaalalta täyttää 50 vuotta 13. 5. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran Kymin ulkotyöosastolle v. 1934. Sen jälkeen hän työskenteli Keltin voimalaitosrakennustyömaalla. Klooritehtaalalle hän tuli v. 1941 ensimmäisen kerran ja sodan jälkeen v. 1946 uudelleen. Nykyisin hän toimii peroksiidin liuottajana. Vapaa-aajan harrastukset: shakkipeli ja kävely.

GUNNAR RUUSUNEN

kirvesmies talousosastolta täyttää 50 vuotta 14. 5. Hän on syntynyt Iitissä. Hän on työskennellyt yhtiön palveluksessa rakennustyömiehenä ja kirvesmiehenä yli 30 vuotta.

PAAVO TIKANDER

muurari Voikkaan rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 16. 5. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiön palvelukseen Voikkaan rakennusosastolle hän tuli v. 1956. Sitä ennen hän oli työskennellyt useilla rakennustyömailla eri puolilla Suomea. Hän on osallistunut oman alansa ammatilliseen järjestötoimintaan ja toiminut sos.dem. puolueen sekä kunnallisen alan luottamustehtävissä. Vapaa-aajan harrastukset: puutarhaviljely ja kalastus.

ERIK ROITTO

purkaja kuljetusosastolta täyttää 50 vuotta 18. 5. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1934 Voikkaan rakennusosastolle. Sen jälkeen hän työskenteli eri osastoil-

Gunnar Ruusunen

Paavo Tikander

Martti Elojärvi

Meeri Linnankallio

la. Voikkaan ulkotyöosastolle hän tuli purkajaksi v. 1948. Mieliharrastukset: puutarhanhoito ja pilkkionginta.

MARTTI ELOJÄRVI

elektroodimassan tamppaaja karbiditehtaalta täyttää 50 vuotta 5. 6. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1928 Voikkaan paperitehtaalle. V. 1945 hän siirtyi karbiditehtaalle elektroodimassan valmistajaksi. Nykyisin hän toimii elektroodimassan tamppaajana.

MEERI LINNANKALLIO

apunainen Kymin rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 20. 6. Hän on syntynyt Valkealassa. Lyhyitä katkoja lukuun ottamatta hän on ollut yhtiön palveluksessa v:sta 1948 lähtien. Kymin rakennusosastolle hän tuli v. 1953. Harrastukset: kodin- ja puutarhanhoito.

HÖGFORSIN TEHTAAT

KAARLO RANTA

hiekankuivaaja valimosta täyttää 60 vuotta 14. 5. Hän on syntynyt Ul. Pyhä-

järvellä. Tehtaan palvelukseen hän tuli v. 1918. Vv. 1928—1931 hän oli muualla työssä, mutta palasi v. 1931 työhön tehtaan valimoon. Hän on toiminut valajana ja kaavaajana. Nykyisin hän toimii hiekankuivaajana.

KOSTI MÄKELÄ

muurari rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 21. 5. Hän on syntynyt Lopella. Tehtaan palvelukseen hän tuli v. 1943 rakennusosastolle.

ALEKSANTERI TAUSCHI

varastomies Lahden tehtaalta täyttää 60 vuotta 25. 5. Hän on syntynyt Salmisissa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1959.

ARVO TÄHKÄLUOTO

uunimuurari sulatosta täyttää 60 vuotta 1. 7. Hän on syntynyt Vihdissä. Tehtaan työhön valimoon hän tuli v. 1936. Jo pitemmän aikaa hän on työskennellyt sulatusuunien muurarin vaativassa tehtävässä.

AARNE MANNER

asentaja sähköosastolta täyttää 50 vuotta 8. 5. Hän on syntynyt Ul. Pyhä-

järvellä. Tehtaan työhön hän tuli v. 1930. Hän on toiminut mm. valimossa, lämpökeskuksessa ja sähköosastolla. Oltuaan joitakin vuosia välillä muualla työssä hän palasi takaisin tehtaalle toimien nykyisin asentajana sähköosastolla.

OIVA SALO

ratavartija Hyvinkään—Karkkilan rautatieltä täyttää 50 vuotta 22. 5. Hän on syntynyt Lopella. Rautatien palvelukseen hän tuli 1. 2. 1956 ja toimii ratavartijana Hyvinkään rataosuudella.

LEMPI VUORINEN

portinvartija täyttää 50 vuotta 23. 6. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä. Hän on ollut tehtaan palveluksessa useaan eri otteeseen ja toiminut mm. konepajalla, emalilaitoksella ja maatalousosastolla. Tehtaan portinvartijaksi hän tuli 1. 7. 1961.

VÄINÖ NIEMI

maalari rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 3. 7. Hän on syntynyt Pusulasissa. Tehtaan palvelukseen hän tuli 12. 12. 1946 rakennusosastolle, missä edelleenkin toimii maalarina.

Kaarlo Ranta

Aleksanteri Tauschi

Oiva Salo

Väinö Niemi

Juho Räsänen

Uuno Aaltonen

Oiva Lehtonen

METSÄOSASTO

JUHO RÄSÄNEN

työnjohtaja Kaavin Niinivaarassa täyttää 60 vuotta 1. 5. Hän on työskennellyt Kaavilla koko palvelusaikansa yhtiössä. Vv. 1922—1930 hän oli metsätyömiehenä, sen jälkeen apulaistyönjohtajana ja v. 1945 alkaen työnjohtajana. Hän on rehti, velvollisuudentuntoinen ja huumorintajuinen metsämies. Vapaa-ajan harrastukset: metsästys ja kalastus.

UUNO AALTONEN

metsätyönjohtaja täyttää 60 vuotta 10. 5. Pusulan pitäjässä Uudenmaan hoitoalueella. Hän on syntynyt kantapusu-
lalaisia, joten hänellä on ollut onni suorittaa elämäntyötään kotiseudullaan. Hän aloitti metsämiesuransa yhtiömme metsissä metsätyömiehenä. Ahkeruutensa ja tunnollisuutensa ansiosta hänet nimitettiin v. 1943 nuoremமாகsi työnjohtajaksi. 15 vuotta myöhemmin hänet nimitettiin vanhemமாகsi työnjohtajaksi. Hän on työskennellyt pelkästään omis-
sa metsissä. Vuosikymmenien ammattikokemuksen tulos on nuoremமாகin polven nähtävissä niin metsien uudistustyössä kuin muissakin työkohteissa. Hän nauttii esimiestensä luottamusta ja alais-
tensa kunnioitusta rehtinä ja suoraluonteisena metsämiehenä.

OIVA LEHTONEN

metsätyönjohtaja täyttää 50 vuotta 16. 5. Saarijärven Kalmarissa. Hän tuli metsäosastolle Saarijärven piiriin v. 1936 työnjohtajaksi, jota tointa edelleen hoitaa. Hänen pääasiallinen työnsä on omien metsien hoito sekä hakkuu- ja ajotöiden valvonta. Hänet tunnetaan reippaana ja työtäpelkäämättömänä tunnollisesti tehtävistään huolehtivana metsätyönjohtajana, joka nauttii esi-

miestensä luottamusta ja alaisensa arvontoa. Harrastus: metsästys.

JAAKKO LÄHTENMÄKI

konttoripäällikkö täyttää 50 vuotta 22. 5. Kouvolassa. Hän on syntynyt Luhangassa ja valmistunut metsäteknikoksi Tuomarniemen metsäkoulusta v. 1934. Samana vuonna hän tuli yhtiömme metsäosaston palvelukseen metsätyönjohtajaksi Päijänteen hoitoalueen Heinolan piiriin. Piirityönjohtajaksi saman hoitoalueen Leivonmäen piiriin hänet nimitettiin v. 1937. Sen jälkeen hän siirtyi konttoristiksi Kymen hoitoalueen Kouvolaan metsäkonttoriin v. 1944 ja nimitettiin kahta vuotta myöhemmin konttoripäälliköksi, jossa toimesta hän palvelee edelleen. Hän on nykyisessä tehtävässään mitä parhaimmalla tavalla käyttänyt hyväkseen aikaisempaa kenttäkokemustaan ja näin yhdistänyt omaamansa erinomaiset käytännön ja konttorimiehen avut. Toimessaan nopeana ja selväpiirteisenä hän on suorittanut esimerkiksi tavalla moninaisista kirjanpito- ja tilitys- sekä puutavaran kuljetuksen järjestelyihin liittyvistä tehtävistä. Tämä koskee myös metsäkonttorin lukuisia juoksevia asioita, joita hän jatkuvasti joutuu toimeensa hoitamaan. Asiallinen joustavuus ja hyvä huumorintaju kuuluvat hänen ominaisuuksiinsa. Hänen kykyjään on käytetty hyväksi myös yhtiömme piirin ulkopuolella. Hän kuuluu Metsäteknikojen Keskusliiton hallitukseen. Hän osallistui molempiin sotiimme, joissa hän haavoittui. Hän on sotilasarvoltaan ylikersantti.

AARNE HYYRYLÄINEN

piiriesimies täyttää 50 vuotta 24. 5. Kouvolassa. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Valmistuttuaan metsäteknikoksi Nikkarilan metsäkoulusta v. 1944 hän toimi ensin yksityismetsätalouden

palveluksessa mm. Kauvatsalla neuvonantajana, kunnes tuli yhtiömme metsäosaston palvelukseen 1. 11. 1946 piirityönjohtajaksi Saimaan hoitoalueen Mikkelin piiriin. Piiriesimieheksi Kymen hoitoalueen Kouvolaan hoitopiiriin hänet nimitettiin v. 1951. Tässä toimesta hän työskentelee edelleenkin. Hänen toimialueensa käsittää Kuusankoskella sijaitsevien tuotantolaitostemme välittömän ympäristön lähipitäjiineen ja niissä sijaitsevine yhtiön omine metsineen, jotka muodostavat siten puutavaran hankinta-alueena tärkeän hoitopiirin. Toiminnassaan hänet tunnetaan täsmällisenä ja tehtävänsä huolellisesti hoitavana ammattimiehenä. Niinpä hän onkin pystynyt joustavasti ja esimiehään tyydyttävällä tavalla hoitamaan monia juuri tälle tehtaiden lähiympäristössä olevalle hoitopiirille ominaisia, useasti monivivahteisia ja vaikeita kuljetus- ym. tehtäviä. Asiakkaisiin, metsänomistajiin ja alaisiinsa hän on luonut kestävät ja hyvät suhteet. Oman ammattikuntansa yhdistystoimintaan hän on ottanut innokkaasti osaa toimimalla mm. Kymenlaakson Metsäteknikot ry:n puheenjohtajana. Sotiimme hän osallistui rintamajoukoissa ollen sotilasarvoltaan vänrikki.

TOIVO MONONEN

metsätyönjohtaja Liperin Kolehmalassa täyttää 50 vuotta 2. 6. Maaseudulla syntyneenä hän antautui metsäalalle tullen yhtiömme palvelukseen v. 1938. Oltuaan välillä Rauma-Repolan palveluksessa hän tuli v. 1947 Pohjois-Karjalan hoitoalueeseen työnjohtajaksi Polvijärvelle, josta hän v. 1949 siirtyi Liperin piiriin. Pitkäaikaista käytännön työnjohtokokemustaan hän on täydentänyt itseopiskelulla ja suorittamalla Sippolan metsäkoulun metsätyönjohtajakurssin. Erinomaisella suhtautumisellaan hän on saavuttanut työntekijöiden luot-

Jaakko Lähtenmäki

Aarne Hyyryläinen

Toivo Mononen

tamuksen, rakentanut miellyttävät suhteet metsäomistajiin ja täyttänyt täysin ammatinsa vaatimukset. Molemmissa sodissa hän oli rintamajoukoissa.

JUANTEHDAS

JULIA PAJULA

siivooja kartonkitehtaalta täyttää 60 vuotta 15. 6. Hän on syntynyt Impilahdella. Palveltuaan ennen sotia Pitkäranta Oy:ssä 14 vuotta hän siirtyi v. 1940 Juantehtaalalle ja tuli työhön ulko-työosastolle. V. 1955 hän siirtyi puuhiomoon kokoojakoneelle ja v. 1961 nykyiseen ammattiinsa kartonkitehtaalle.

ALVI PARTALA

hollanterimies täyttää 50 vuotta 22. 6. Hän on syntynyt Salmassa. Työskennellyään eri työnantajien mm. Pitkäranta Oy:n palveluksessa 3 vuotta hän v. 1945 tuli yhtiön metsäosaston palvelukseen. Juantehtaan sahalle hän siirtyi v. 1946 apusahuriksi. Sen jälkeen hän työskenteli muillakin osastoilla, kunnes v. 1957 tuli kartonkitehtaaseen hollanteriapulaiseksi. V:sta 1959 lähtien hän on työskennellyt nykyisessä ammatissaan. Harrastus: kalastus.

Alvi Partala

HALLAN TEHTAAT

VÄINÖ LUKKARI

lajittelija täyttää 60 vuotta 11. 5. Hän on syntynyt Kymissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensi kerran v. 1924 Jumalniemen sahalle. Oltuaan muutaman vuoden poissa yhtiössä hän tuli v. 1936 Hallan lautatarhalle taaplaaksi ja siirtyi v. 1954 sahalle, missä edelleenkin työskentelee.

ERKKI MALINEN

kirjanpitoapäällikkö täyttää 60 vuotta 18. 5. Hän on syntynyt Kotkassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1922 selluloosatehtaan konttoriin, mistä v. 1941 siirtyi pääkonttoriin.

KERTTU VIKMAN

tukkienuittaja täyttää 60 vuotta 27. 5. Hän on syntynyt Kymissä. Hän tuli ensi kerran yhtiön palvelukseen v. 1921 lautatarhalle. Oltuaan useaan otteeseen poissa yhtiöstä hän on v:sta 1935 lähtien työskennellyt jatkuvasti vuoroin sahalla ja höylämöllä.

URHO MUURI

työnjohtaja täyttää 60 vuotta 8. 6. Hän on syntynyt Kymissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1929 taaplaajaksi lau-

tatarhalle. V. 1944 hänet nimitettiin lautatarhalle työnjohtajaksi. Hän toimi vuoroin höyläämön, sahan ja lautatarhan työnjohtajana. V:sta 1961 lähtien hän on ollut rakennusosaston työnjohtajana.

IDA KORTTILA

tukkienuittaja täyttää 60 vuotta 23. 6. Hän on syntynyt Kotkassa. Hän tuli ensi kerran yhtiön palvelukseen v. 1948 puusepäntehtaalle. Oltuaan välillä poissa noin puolisen vuotta hän tuli takaisin v. 1949, mistä lähtien hän on työskennellyt ensin lautatarhalla ja v:sta 1961 lähtien sahalla.

VILHO ROOS

työnjohtaja täyttää 50 vuotta 2. 6. Hän on syntynyt Kymissä. Hän tuli yhtiön palvelukseen ensi kerran v. 1934 lautatarhalle lastaajaksi. Oltuaan välillä muutaman kuukauden poissa yhtiön palveluksesta hän tuli takaisin v. 1938, mistä lähtien hän on jatkuvasti ollut yhtiössä työskennellen ensin selluloosatehtaalla ja höylämöllä. V. 1944 hänet nimitettiin sahalle työnjohtajaksi. Sieltä hän siirtyi v. 1951 lautatarhalle. Nykyisin hän toimii keskustasaamon hoitajana.

Erkki Malinen

Urho Muuri

Kuusaan Latu 10-vuotias

Yhdistyksen hirsinen retkeilymaja Kaajärven rannalla on käytössä ympäri vuoden

Suivakkojärven eräkämpän kurkihirsi on juuri nostettu

joitustiloineen. Majan vihkiäisjuhlaa vietettiin kesällä 1958. Alueelle rakennettiin myös tarpeelliset ulkorakennukset, iltanuotiopaikka, sulka- ja lentopallokentät, laituri ja kellari. Tontin takaosa on kunnostettu telttailualueeksi. V. 1959 siellä vietettiin II valtakunnallisia leiripäiviä, jolloin alueella oli 93 telttaa ja yli 400 leiriläistä.

Viime kesänä toteutui tunturi-maja-unelma, kun 40 jäsentä ra-

Suomen Latu, jonka tarkoituksena on hiihdon ja muun ulkoilun edistäminen maassamme, perustettiin v. 1938. V. 1950 se muutettiin keskusjärjestöksi, jonka äänivaltaisina jäseninä ovat eri puolille maata perustetut latuyhdistykset. Kuusankoskelle perustettiin latuyhdistys Kuusaan Latu v. 1952. Yhdistyksen puheenjohtajana on alusta lähtien toiminut liikuntaneuvoja Raine Valleala. Jäsenmäärä on 326.

Kuusaan Latu vietti 10-vuotisjuhlaansa Kuusankosken seuratalossa 11. 2. Päiväjuhlassa piti kuntopuheen prof. Lauri Pihkala. Väliajalla yleisölle esiteltiin ravintola-huoneeseen järjestetty näyttely, joka varsin havainnollisella tavalla valaisi yhdistyksen monipuolista toimintaa ja aikaansaannoksia. Jäsenistölle ja kutsuvieraille oli järjestetty juhlaillalliset Kymen Pirtissä. Tilaisuudessa jaettiin Suomen Ladun ansiomerkit ja Kuusaan Ladun kultaiset rintamerkit latutyössä ansioituneille jäsenille. Yhdistys sai vastaanottaa lukuisia onnitteluja ja lahjoja.

10-vuotisen toimintansa aikana on Kuusaan Latu suorittanut merkittävää työtä Kuusankoskella ja ympäristössä hiihdon, ulkoilun ja muun kansanurheilun kehittämiseksi ja yleistämiseksi. Hiihdon

koulutustoiminta, joka on ulottunut alle kouluikäisistä aikuisiin, aloitettiin v. 1953. Joka talvi on järjestetty hiihtokursseja ja -kouluja. Tätä toimintaa varten on koulutettu 18 hiihdon opettajaa. V:sta 1952 lähtien on yhdistys hoitanut paikallisen kansanhiihtotoiminnan. Yhdistyksen toimesta on v:sta 1955 ollut käynnissä kunnallinen harrastushiihto ja v:sta 1958 koulujen harrastushiihto. Laturetkiä on järjestetty v:sta 1956. Muusta kansanurheilutoiminnasta mainittakoon kansanuinti, Kuusanlammin ympärintuinti, lentopallotarjat ja polkuretket.

Varsinainen yhdistystoiminta on ollut niin ikään hyvin vilkasta. Retkeily on kuulunut ensisijaisesti toimintaohjelmaan. Lähiretkiä on tehty 135 ja osanottajia on niillä ollut 1 860. Lappiin on ulottunut 32 eräretkiä, osanottajia 135. Retkeilyvälinenäyttelyitä on järjestetty neljä kertaa.

Jo yhdistyksen syntyvaiheissa heräsi ajatus oman retkeilymajan rakentamisesta. V. 1955 oltiinkin jo niin pitkällä, että rakennustyöt aloitettiin Jaalan Karijärven kylässä Kaajärven rannalla olevalla tontilla. Talkoovoimin nousi pyöreistä hirsistä 6×8 m suuruinen maja, joka käsittää oleskeluhuoneen, saunan, pukuhuoneen ja ullakon ma-

kensi talkoovoimin eräkämpän Inarin Menesjärven eteläpuolella sijaitsevan Suivakkojärven rantatöyrin suojaan. Kämpä on nyt viittä vaille valmis. Sen tehtävänä on palvella kaikkia retkeilijöitä.

Yhdistyksen piirissä harrastetaan lento- ja sulkapalloa ympäri vuoden. Kansantanhupiiri ja näytelmäpiiri toimivat vilkkaasti. Jäsenten käyttöön on hankittu retkeilyvälinelainaamo. Vuosittain on järjestetty 3—5 illanviettoa tai juhlaa ja kerhoiltoja on pidetty kerran kuukaudessa. Yhdistyksellä on oma tiedotuslehti.

Kuusaan Latu on ollut aloitteen tekijänä pelastuspartiotoinnassa ja perusti maamme ensimmäisen pelastuspartion, johon kuuluu seitsemän tavallista etsintäryhmää, sammakkomiehet, auto- ja huolto-partio. Pelastustoimintaa varten on 32 latulaista suorittanut ensiavun peruskurssin. Pelastuspartio on hälytetty tositilanteisiin viisi kertaa.

na näissä työväen riennoissa, joskaan eivät aina virallisesti, koska ulkomaalaisina katsoivat viisaammaksi olla varovaisia.

Kaikki Kotkaan ja Hallaan jääneiden norjalaisten jälkeläiset ovat nykyisin Suomen alamaisia. Norjalaisuuttaan he eivät ole kuitenkaan kokonaan kadottaneet ja varsin yleisesti he pitivät kiinni norjalaisesta sukunimestään tuoden siten esille norjalaisen alkuperänsä.

Näin kertoo norjalaisista kansatieteilijä Edvard Bull. Esityksen luotettavuutta ei sovi epäillä, mutta kuitenkin meissä heräsi halu tutustua Hallan norjalaisten jälkeläisiin omakohtaisestikin ja kuulla heidän suullaan samoista asioista.

Valitsimme Ole Eriksenin, jota myös Edvard Bull oli haastatellut. Hänen vanhempansa olivat tulleet Norjasta. Isä oli sahan asettaja ja poikakin peri saman ammatin. Isä kuoli nuorena ja poika joutui auttamaan äitiään perheen huoltamisessa. V. 1909 hän meni naimisiin Hankasalmeelta kotoisin olevan Johanna Hämäläisen kanssa. Tällä kultahääparilla on viisi lasta, jotka muistavat ahkeraan käydä vanhempiaan tervehtimässä.

Johdatimme keskustelun norjalaisiin, mutta Ole Eriksen ei pitänyt tätä aihetta niinkään mielenkiintoisena. Hänen äitinsä säilytti kyllä sitkeästi norjalaisuutensa, mutta hän itse ystäväystyi suomalaisten poikien kanssa. Norjalaisuus ei koskaan ollut muodostanut hänelle minkäänlaista problemaa, vaikka Suomen alamainen hänestä tuli vasta v. 1927. "Rupesi kyllästyttämään ainainen passien ja ololippujen uusiminen."

Sen sijaan Ole Eriksen kertoi mielellään muista asioista. Urheilu kalastus ja metsästys ovat aina olleet hänen mieliharrastuksiaan. Hän näkee urheilussa sosiaalisesti kasvattavan tekijän. Hänen nuorena ollessaan oli alituisen tappeluita, mutta kun ruvettiin urheilemaan, jäivät huonot tavat pois. Hän on toisetkin kilpailut otellut ja lupasi vielä kiepsauttaa vaikka jättiläisen, siksi vetreässä kunnossa hän tuntee olevansa.

Haastateltavamme oli sitä mieltä, etteivät nykyajan ihmiset tekisi sitä, mitä vanhan polven edustajat. Viilahuoneen 'pölyäkin' hän on

tullut hengittäneeksi valtavat määrät, mutta eikä tuosta ole mitään haittaa koitunut. Kyllä 56:een työvuoteen mahtui monenlaisia kokemuksia. Ole Eriksenin työntöä ne eivät kuitenkaan ole vähentäneet, sillä tämä reipas vanhus on yhä edelleen valmis käymään voimiakin kysyvään työhön.

Vaivoin saimme jutun kääntymään takaisin norjalaisiin. "Norja on sellaista savolaisittain haasteltua ruotsia," naureskelee Eriksen. Norjalaisten ruokataloudesta hän innostuu enemmän. "Norskan leipä oli hyvää, mutta niin sitkeätä purtavaa, että niskat sitä syödessä tulivat kipeiksi." Yhdessä vaimonsa kanssa hän muistelee 'lungemuusia', 'prässyltystä' ja muita norjalaisten erikoisruokia, joita Hallan suomalaisetkin emännät olivat oppineet valmistamaan.

Meidät neuvottiin naapuriin Gunda Kristiansenin luo, joka osasi selvittää ruoka-asiat vielä paremmin. 82:sta ikävuodestaan huolimatta Gunda Kristiansen on jo kolmannen polven hallalainen. Norjalaisuudesta pidettiin Kristiansenin perheessä lujasti kiinni ja varsinkin ruokataloudessa norjalaiset tottumukset säilyivät.

Kuulu 'norskan leipä' valmistettiin erittäin hienoista ruislesteistä. Sellaisia ei nykyään enää kaupassa myydäkään ja ennenkin tuotti vaikeuksia tarpeeksi hyvien ruislestejen saaminen. Taikina tehtiin illalla ja juurena käytettiin edellisestä leipomisesta talteen otettua pientä taikinapullaa. Taikina sai seistä aamuun, jolloin se alustettiin.

Leivän paistaminen erosi suuresti tavallisesta. Ensinnäkin tarvittiin suuri arinauuni, joka lämmitettiin uunin pituisilla kuusipuilla. Ne asetettiin uuniin siten, että keskelle jäi vapaa käytävä leipien 'rislausta' varten. Tämä oli varsin erikoinen toimenpide. Leivät leivottiin pytkyliäisiksi eli pitkoiksi kuten nykyään sanotaan ja asetettiin viistoon kuusesta tehdyn leipälaudan eli rislaulaudan päälle. Leipälauta työnnettiin uuniin rislauskäytävään tulen vielä leiskuessa ja savutessa. Leivät kuitenkin vain käytettiin uunissa, minkä jälkeen ne käännettiin, valottiin vedellä ja niiden pintaan vedettiin kolme viillosta. Nyt ne 'rislattiin' toistamiseen, minkä jälkeen ne saivat nousta sen ajan kun puut paloivat. Rislauksen jälkeen puolit-

tain palaneet puut ja hiilet levitettiin tasaisesti arinan päälle. Kun hiilet oli vedetty pois uunista, paistettiin leivät tavalliseen tapaan.

Leipojalla oli lähellä kaksivesiastiaa. Toisen vieressä oli pyyheliina. Leipoja joutui toisinaan sammuttamaan tulen rislaulaudan reunoilta, jolloin hänen kätensä nokeentuivat. Tällöin hän joutui nopeasti pesemään kätensä, koska hän 'viisihaarassellaan' kasteli pitkot toisesta vadista ottamallaan vedellä.

Norskan leipä paistui kauniin ruskeaksi ja kiiltäväpintaiseksi. Se oli melko vaaleata ja erittäin hyvänmakuista, niin herrojen kuin työläisten herkkua.

Pienellä Hallan saarellakin voitiin harjoittaa omavaraistaloutta. Varsinkin sikojen pito oli yleistä. Siat kasvatettiin usein yli satakiloisiksi, joten särvintä riitti talven varalle. Norjalaiset olivat taitavia valmistamaan sian päästä ja sisälmyksistä monenlaisia herkkuja. Teurastuksen jälkeiset viikot olivatkin sahayhdyskunnassa herkuttelun aikaa.

Kuuluissa norjalaisten sianteurastukseen liittyvä ruoka oli ns. lungeмуusi. Keuhkot, sydän ja osa päästä — jos raatsittiin, pantiin joukkoon myös maksaa — keitettiin. Osa liemestä käytettiin riisisuurmoiden keittämiseen. Keitetyt sisälmykset jauhettiin hienoksi ja sekoitettiin keitettyjen riisien kera paksuksi taikinaksi, joka maustettiin pippurilla, muskotilla ja muilla mausteilla. Näin syntynyttä lungeмуusia säilytettiin kylmässä ja se oli herkullista särvintä perunoiden kera ja voileipien höysteenä.

Siasta tehtiin myös 'prässyltystä', jonka valmistuksessa voitiin käyttää lisänä myös vasikanlihaa. Norjalaisen emännän taitoihin kuului saada syntymään sian sisälmyksistä ja päästä monenlaisia herkkuja, kun taas suomalaiset vaimot tyytyivät vain tavanomaisen punsan valmistamiseen.

Norjalaisten erikoisruoat elävät vielä perimätietoutena. Taito ja tieto menee kuitenkin pian maan rakoon, joten se olisi nopeasti merkittävä tarkoin muistiin. Hallalla on paljon säilyttämisen arvoisia traditioita ja nämä norjalaisten erikoisruoat antaisivat vanhalle hallalaisuudella aivan erikoisen höysteen.

